

ΑΙ ΦΥΛΑΚΑΙ ΤΟΥ ΝΑΥΠΛΙΟΥ

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ

Πρώτη μου δουλειά, όταν έφθασα εις τὸ Ναύπλιον, ἦτο νὰ ἰδῶ τὸ Παλαμῆδι. Με μισοκρυμένα γόνατα ἀνέβην τὰ γίλια ὀκακῶσια ὀγδόντα σκαλοπάτια του κ' ἐφθασα εις τὴν κορφή. Ἐστρίψα ἀριστερὰ κάτω ἀπὸ μίαν πύλην, πῶχει τὸν λείοντα τῶν Βενετοάνων ἐπάνω της κ' ἐστράθηζα ἴσα ἔς τοῦ Μιλτιάδη. Βέβαια σύμπτωσις, ἀλλὰ λυπηρὰ σύμπτωσις εἶνε οἱ φοβερὲς αὐτὲς φυλακὲς νὰ ἔχουν τὸ ὄνομα τοῦ ἄμοιρου στρατηγῶ τῶν Ἀθηναίων, ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς εις τὰ σίδερα ἐξεψύχησε.

Καὶ τί φοβερὲς φυλακὲς· τί κρούσ καὶ ἄφυγο κτίριον, ἀλήθεια! Φαντάζομαι τί ἀνατριγίλα θὰ πιάνη τὸν δυστυχημένον κατὰδικον ὅταν διὰ πρῶτην φοράν τὸ βλέπει ἀπ' ἐξῶ. Τὸ λιοντάρι με τὸν τρανὸ βρυχηθμὸ του· ἡ τίγρις με τὸ ἀναμαλλιασμένον πρόσωπον καὶ τὰ φλογερὰ μάτια της· αὐτὸς ὁ δράκος τοῦ παραμυθιοῦ με τὸ φοβερὸν ὄγκος του καὶ τὰ τροχισμένα δόντια του ὅταν τ' ἀνοιγῆς τριγύρω κ' ἔλεγεν—ὦχ, ὦχ! ἀνηθωπινὸ αἷμα μυρίζει! ὦχι, δὲν ἐφοβίζε τόσο ὅσον τὸ κτίριον αὐτὸ με τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν σιωπὴν του. Στέκεται ὀλόρθο ἐκεῖ βαρὺ, ἐμπληκτικό, με τὰ πλατεῖα στήθη του ἐμπρὸς κατὰ τὸ Ἄργος, με μίαν σιδερένιαν πύλη ἔς τὴ μέση, με ζωνάρι ἐπάνω κ' ἐπάλλξεις ὀδοντωτὰς ὡσάν ἓνα ἐπίγειο στόμα τῆς Κολάσεως, ὀλάνοικτο.

Ὁ σκοπὸς μου ἄνοιξε τὴν πύλην κ' ἐμπήκα εις μίαν μικρὴν λιθοστρωμένην αὐλήν. Δεξιὰ ὄρθιον ἐψήλωνε τὸ τεῖχος, ἀριστερὰ σκάλα πέτρινη ἀνέβαινε εις τὸ ἐπάνω δῶμα, ὅπου τὸ φυλακεῖον κ' ἐφθανε τὰς ἐπάλλξεις γύρω. Ἐξῶ ἀπὸ τὸ φυλακεῖον ἐκάθητο ὁ ἀξιωματικὸς με τὸν ἐπιστάτην καὶ ἔς τὴν ξυλίνην γέφυρα ποῦ ἔβγαίνεν ἀπὸ τὸν ἓνα τοῖχο εις τὸν ἄλλον ἐπηγαίνονήρχετο ἄλλος σκοπὸς με τὸ ὄπλον εις τὸ χέρι.

Ἐπήγα ἴσα εις τὴν γέφυρα, ἔσκυφα κ' εἶδα διὰ πρῶτην φοράν τοὺς φυλακισμένους. Οἱ περισσότεροι ἦσαν ἐξῶ, εις τὴν πετράγωνη μικρὴ αὐλή. Τὰ δώματα ἀνοίγουν ἀπὸ τὲς ἑπτὰ ὥρες τὸ πρωὶ ἕως τὲς πέντε τὸ βράδυ καὶ βλέπουν λίγη μέρα καὶ παίρνουν λίγη ἀναψυχὴ οἱ κατάδικοι. Ἄλλοι ἐπεριπάτου ἀπάνου κάτου, με μι-

κρὰ μουδιασμένα βήματα, δύο δύο ἢ τρεῖς τρεῖς μαζί· ἄλλοι καταμόναχοι, με χαμηλωμένο κεφάλι, συλλογισμένοι· ἄλλος ἐπαίρνε νερό· ἓνας με ποδιά, κάμων τὸν παντοπόωλον ἐκεῖ μέσα, εἶδιδε καφεῆδες ἐπάνω εις στραβοχειλιασμένο δίσκον· ἄλλοι καθισμένοι εις τὰ πεζούλια ἐπριόνιζαν ζυλάκια εἴτ' ἐγλυφον κόκκαλα διὰ τὴν τέχνη τους· ἓνας ἔστριψε ἄλυσια· ἄλλος ἐπλεκε καλτσοδέτες καὶ τρεῖς ἄλλοι εις τὴ γωνίαν ἀπάνου εις μίαν σανίδα, μισόγυμνοι ἐσαπούνιζον τ' ἀσπρόρουχὰ τους!

Κάποιος ἐσήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ μ' εἶδε. Με μίαν ὄλα τὰ μάτια, γαλανὰ καὶ μαῦρα καὶ μπιρμπιλὰ μάτια, ἐστηλώθησαν ὄλα ἐπάνω μου. Κ' εὐθὺς ἄρχισαν ὁμάδι, ἄλλοι ἐδῶ, ἄλλοι ἐκεῖ, νὰ τρέχουν εις τὰ δώματα καὶ νὰ ἐτοιμάζου τὰ ἐργόχερά τους. Βλέπω ἓνα καὶ μοῦ σηκώνει εις ψηλὸ κοντάρι τὸ κουτάκι του γεμάτο ἀπὸ κεντητοὺς σουγιάδες καὶ πίτες. Ἄλλος ψηλώνει ἓνα κοντάρι με καρέλι εις τὴν κορφήν καὶ σύρων τὸ σχοινὶ μου ἀνεβάζει τὸ κλαθακὶ του γεμάτο ἀπὸ κοκκαλένια πόμολα καὶ σουγιάδες καὶ γιλάλια. Ἄλλος μοῦ ρίχνει τὸ μακτῆλι του μ' ἓνα κόμπο· λύνω τὸν κόμπο κ' εὐρίσκω ἓνα βούρδουλα ὁμορροπλεμένον ἀπὸ λεπτὸ ἄσπρο σύρμα. Κ' ἔμεναν ὄλοι ὄρθιοι· ἐκεῖνος με τὸ καλῆθι, ζωσμένο κρατῶν τὸ σχοινὶ εις τὴν μέσην του· ὁ ἄλλος με τὸ κοντάρι στηριγμένον εις τὰ στήθη του ἑμιστόσεμε ἀλλὰ ἔστεκε κολῶνα μέσα εις τὴν αὐλήν κ' ἐπερίμενον. Οἱ ἄλλοι με τὰ μακτῆλια μοῦ ἐγενεφον νὰ τοὺς τὰ ρίξω με ἄλλον κόμπον, τῆς ἐπιθυμίας των, ἐνῶ τ' ἄσπρα τοὺς πρόσωπα, καὶ τὰ χεῖλη τους τὰ ψημένα μοῦ ἐχαμογέλων δίχως ὄρεξι· καὶ οἱ λοιποὶ ἐκῆνταζαν μ' ἐνδιαφέρον τὸ τί θὰ κάμω καὶ τί θὰ δώσω. Καὶ ὁ καλὸς ἀξιωματικὸς ποῦ ἔστεκεν εις τὸ πλευρό μου ἔλεγεν ὅτι ὄλοι ἐκεῖνοι ἦσαν διὰ θάνατον εἴτε ἰσοβίως καταδικασμένοι καὶ μ' ἐδειχνε ἓναν ἓναν, με τ' ὄνομά του καὶ τὰ πικρὰ του κατορθώματα.

— Νά, ἐκεῖνος εἶνε ὁ Σπανός, ὁ ληστής. Ἐκεῖνος ὁ Ρεντίρης ἀπὸ τὸ Χέλι. Τοῦτος εἶνε πίζωῆτης· τοῦτος θανατοφόρος.

Εἰς μία γωνιά τῆς αὐλῆς βλέπω τὴν θύρα μακταλωμένη καὶ τρία κεφάλια ποῦ κύνταζαν ἀπὸ τὸ στρογγυλὸ σιδηροφραγμένον παραθύρι. Λιοντάρια μέσα εἰς τὸ κλουβί δὲν θὰ κύνταζαν ἔτσι.

— Αὐτοὺς γιατί τοὺς ἔχετε κλεισμένους ; ἐρώτησα τὸν ἀξιωματικόν.

— Ἐκεῖ εἶνε ὁ Ἀράπη· ὅποιοι κάνουν ἄτακτα τοὺς βάνουμ' ἐκεῖ. Αὐτοὶ ἐπιάστηκαν προχθὲς μὲ τοὺς ἄλλους μέσα ἔς τὴ Στενή.

— Γιατί ἐπιάστηκαν ;

— Για τὰ πολιτικά· ἔχουν κόμματα κ' ἐδῶ μέσα· εἶνε παρέες παρέες καὶ μὴ γυρεύης τί τραβοῦμε κάθε ἡμέρα. Χθὲς ἐμαχαίρωσαν ἓνα.

— Κ' ἡ Στενή ποιά εἶνε ;

— Νά την.

Ἐρθάσαμεν εἰς τὴν ἄλλην ἄκρη τῆς γεφύρας. Σκύρω κατω' σκοτάδι. Ὅταν ἐσυνήθισαν τὰ μάτια μου βλέπω εἰς στενὴν αὐλήν, τριῶν πηχῶν μακρὸς καὶ μιᾶς μόνον πλάτος, εἴκοσι εἰκοσιπέντε ἀνθρώπους, ἑλεηνούς, ἀγρίους, πατεῖς με πατώσε, τὸν ἓνα κοντὰ εἰς τὸν ἄλλο. Καὶ αὐτὴ ἦτο ἡ αὐλὴ ὅπου τοὺς ἐβγαζαν νὰ ἰδοῦν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ! Καὶ μέσα εἰς τὸ ντουβάρη, ὡσάν δύο σπηλιές, ἦσαν δύο δώματα ὅπου τοὺς ἐμακτάλωναν τὴν νύκτα. Ὅσοι ἦσαν ἐξω τὴν ὥραν ἐκείνην ἦσαν ἀπὸ τὸ ἓνα μόνον δῶμα τοῦ ἄλλου ἦσαν κατακλειστοί. Διότι ἀπὸ τοὺς συχνούς καυγάδες των, οἱ ἴδιοι ἐζήτησαν νὰ μὲν ἀπὸ μιστὴν ἡμέρα κάθε δῶμα ἀνοικτόν, διὰ νὰ μὴ σμιζοῦν καὶ πετσοκοποῦν καμμιά ὥρα.

— Κ' ἐδῶ βάζομε ὅσους δὲν κάνουν φρόνιμα· μοῦ εἶπεν ὁ ἀξιωματικός.

— Πῶς περνοῦν τὴν ἡμέρα τοὺς τὸν ἐρώτησα.

— Ὅσοι ξέρουν τέχνη χᾶτι κάνουν· οἱ ἄλλοι ἔτσι γυρίζουν.

— Διαβάζουν τίποτε ;

— Μπα. Μιὰ φορὰ τοὺς ἔφεραν ἱερὰ βιβλία ἀπὸ τὴν βασιλίσσα· μὰ τὰ ἴσχαν ἀμέσως. Κ' ἐγέλασαν, ὁ καλὸς ἄνθρωπος, κατακρίνων αὐτοὺς.

Μὰ ἐγὼ δὲν ἐγέλασα οὔτε τοὺς κατακρίνω. Πῶς θέλετε νὰ διαβάσουν καὶ τί Θεὸ νὰ δοξάζουν, οἱ δύστυχοι ἐκεῖ μέσα ; Ὁ ἄνθρωπος διαβάζει καὶ δοξολογεῖ τὸν Θεὸν διότι τὸν ἀφίνει καὶ ζῆ καὶ χαίρεται τὸ φῶς καὶ τὰ καλά του, ὅταν ἔχη ἡσυχὴ τὸ μυαλό. Τί ἡσυχὴν ὅμως μυαλό θὰ ἔχουν αὐτοὶ, ποῦ ἄλλοι κάθε ὥρα καὶ κάθε στιγμή τοῦ ὕπνου τοὺς βλέπουν ἀπὸν ἀπὸ τὸ κεφάλι τοὺς τὸν Ἀμοιραδάκη μὲ τὴν φοβερὴν του μηχανὴ καὶ ἄλλοι λογαριάζουν πῶς δὲν θὰ ἐβγουν ἐκεῖθε παρὰ νεκροί, πῶς δὲν θὰ ἰδοῦν ποτὲ πλέον, ποτὲ οὔτε πατρίδα, οὔτε συγγενεῖς καὶ φίλους, οὔτε θὰ σμιζοῦν εἰς τὴν ἀγκυλιὰ τοὺς γυναικῶν, οὔτε θ' ἀναστήσουν παιδιὰ ; Καὶ θέλετε οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ νὰ μὴν εἶνε ἀνήμεροι, νὰ μὴν ἔχουν μοναχὴ των φροντίδα πῶς νὰ ἐλευθερωθῶν. Νὰ

ἐλευθερωθῶν ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ σιδέρη ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν βρώμα, ἀπὸ τὴν ψείρα, ἀπὸ τὴν ὑγρασία ποῦ τοὺς σκάθει νυχταῆμέρα τὰ κουφάρια. Ἐνα βρώμιο σῶμα, πῶς θέλετε νὰ ἔχη τὸν νοῦν του εἰς τὸν ἀμόλυντο δημιουργό, καὶ νὰ κύνταζῃ μὲ ἀγαθὸ μάτι τὸν ἐξω κόσμον ; Βρώμιο σῶμα, βρώμια θὰ κάμῃ καὶ τὴ ψυχὴ. Ἄς ἔλθῃ ἐκεῖνο τὸ ἀρηρημένο σκίασμα τοῦ Νόμου νὰ γίνῃ διὰ μία στιγμή ἄνθρωπος ὡσάν αὐτοὺς καὶ τότε τὰ μιλᾶμε.

— Θέλεις νὰ πᾶς καὶ μέσα ; μ' ἐρώτησε προθύμως ὁ ἀξιωματικός.

Ἐστάθην νὰ ἐρωτήσω τὸν ἐαυτὸν μου. Μ' ἐντροπὴν μου τ' ὁμολογῶ ὅτι ἡ καρδιά μου εἶνε πατσαβούρα. Οὔτε εὐκολα συγκινεῖται οὔτε εὐκολα θλιβεται. Ὅπου καὶ ἂν εὐρεθῇ μένει πάντοτε ὡσάν τὴν πλάκα κρύα, ποῦ δέχεται ἀτάρραχη τὸ χαλάει τοῦ χειμῶνα καὶ τὸν ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ τῆς ἀνοιξίς τὴν ὑγρὴ πνοὴ καὶ τὰ μακρὰ φύλλα τοῦ φθινοπώρου, χωρὶς οὔτε νὰ ραγισθῇ ποτὲ οὔτε νὰ χορταριάσῃ. Μὰ φαίνεται τόσο θλιβερὴ ἢτο ἡ εἰκόνα ποῦ εἶχα ἐμπρὸς μου ὡστε καὶ αὐτὴ ἐσυμπόνεσε.

— Ὅχι, εἶπα· εὐχαριστῶ.

Κ' ἔφυγα σύνωρα μακρὰ μὲ ἀνατριγίλα καὶ φόβο, μήπως μὲ πάρουν διὰ τῆς βίας καὶ μὲ χῶσουν ἐκεῖ.

*

Ὅμως ἐπειτ' ἀπ' ὀλίγο ἡ καρδιά μου ἀφῆκε τὲς παιδικτικὲς αὐτὲς ἀδυναμίες. Μέσα εἰς τὸ Ναῦπλιον ὅπου ἐγύριζα κ' ἐσφιγγα τὸ χέρι τοῦ Ἀμοιραδάκη κ' ἐδοκίμαζα τὸ πικρὸ ψωμί τῶν καταδικῶν τοῦ Βουλευτικοῦ, καὶ ἀκουγα ἀδάκρυτος τὰ φουσκωμένα λόγια τῶν θεατρῶν τοῦ Τζαμιού, τὰ ἐρωτικὰ τερτίπια καὶ τὰ ξυλοκοπήματα τοῦ Στοιχειοῦ, κ' ἔβλεπα, ἀλλοίμονο ! τὰ περασμένα νειάτα τῆς κυρῆς Γλυκερίας, ἦλθα πάλιν εἰς τὸν ἐαυτὸν μου. Ἡ πλάκα ἐγίνει πάλι πλάκα. Καὶ ἡ διψα μονάχα, ἡ διψα νὰ ἰδῶ καὶ νὰ τ' ἀκούσω ὅλα, ὅτι ἦτο καὶ ἀκόμη ὅτι δὲν ἦτο εὐκολο, μ' ἐκυριεύσε μὲ διαβολικὴ ἐνέργεια. Διατὶ τάχα μόνον νὰ τοὺς ἰδῶ ; Διατὶ νὰ μὴν ἠμιλήσω καὶ μὲ τὸν Σπανὸ καὶ μὲ τὸν Ντερβίση καὶ μὲ τοὺς ἄλλους κακούργους. Νὰ μὴν ἰδῶ πῶς ζοῦν, τί τρώγουν, πῶς κοιτάζονται ;

Τὸ ἐπῆρα ἀπόφασι καὶ μίαν αὐγὴ ἐτραβήξα ἴσα διὰ τὸ Παλαμῆδι. Ἀνέβην πάλι τὰ σκαλοπάτια του, κ' εὐρέθηκα εἰς τοῦ Μιλτιάδη.

— Καλῶς ὄρισες· ἔλ' ἀπάνου' μοῦ φώναζεν ὁ ἀξιωματικός.

— Ὅχι· θάμπῶ μέσα.

Δὲν ἤθελα νὰ πάγω εἰς τὴν γεφυρα ἀπὸ φόβο μήπως πάθω τὰ ἴδια. Ἐνεὲς σκοπὸς μ' ἀνοίξε μίαν χονδρὴ θύρα καὶ τὴν ἐμαντάλωσε πίσω μου. Ἀλλὰ δὲν ἦμουν εἰς τὴν αὐλὴν παρὰ εἰς τὸν τοῖχο, μέσα εἰς τὰ σωθικὰ τοῦ τοῖχου, ἀνάμεσα

εἰς δύο θύρας σιδερένιες. Βαθὺ σκοτάδι· νεῖρα καὶ κρύο· τάφος σωστός ! Ἀλλοίμονο καὶ ἂν ἔμενα μίαν ὥρα μοναχὸς ἐκεῖ μέσα ! Τί θέλετε παρὰ μύθια ; νὰ τὰ σπίτια τῆς Λάμιαι, τῆς φοβερῆς Λάμιαι ποῦ εἶχε δασκαλεμένες τὲς θύρας τῆς καὶ ἄμα ἐπάταγε τὸ κατώφλι τοὺς κανένας ἄμοιρος διαβάτης, ἐκλείναν μονάχες σύνωρα, σάν σαγηνεῖς φοβεροῦ θεριοῦ κ' ἡ Λάμια τοὺς ἐμακρῶνεν. Ὁ Μιλτιάδης εἶνε φοβερώτερη Λάμια· δὲν τοὺς μακρῶνεν ἐκείνους ποῦ πέσουν εἰς τὰ βρόχια του· τοὺς ρουφα ἀργὰ ἀργὰ τὸ αἷμα· τοὺς σκάφτει σάν ἐπίθουλο σαράκι τὰ κόκκαλα, τοὺς λύνει ἓνα ἓνα τοὺς ἀρμούς· τοὺς παίρνει τὸ φῶς, τὰ νειάτα, τὴν ὑγεία καὶ εἰς τὸ τέλος ἡ τοὺς δίδει εἰς τὰ χέρια τοῦ Ἀμοιραδάκη, εἴτε τοὺς ρίχνει πάλιν εἰς τὸν κόσμον, ἄνοστα πλέον κουφάρια !

Ὡς τόσο ἀνοίξε ἡ ἄλλη θύρα κ' ἐβγήκα ἐξω εἰς τὴν αὐλὴν. Μὲ τὸ πρῶτο βῆμα ἐστάθηκα κ' ἐρριξα βλέμμα περιγύρα. Μὲ ὅλη μου τὴν ἀπάθεια ἐνόμισα πῶς δὲν ἦμουν μέσα εἰς τοὺς συνόμοιους μου παρὰ εἰς ἄλλου εἶδους ἀνθρώπους. Καὶ ὅμως δὲν ἦσαν παρὰ σωστοὶ ἄνθρωποι ὡπως ἐμεῖς, ὡπως ἐκείνοι ποῦ ἔχομε καθημέρα πλάγιμας, ποῦ συντυχαίνομεν εἰς κάθε δρόμο. Κάπου μακρὰ μαλλιά, κάπου μεγάλα μουστάκια καὶ γένεια. Ἀλλὰ οὔτε ἄγρια πρόσωπα, οὔτε ματωμένα χέρια, οὔτε κόκκινα μάτια. Καὶ ὅμως ὅλοι εἶχαν κάμει ληστείες, σκοτωμούς, μύρια κακὰ ! ἐρήμαζαν σπίτια, ὠρᾶνεψαν παιδιὰ, ἐντυσαν γυναικὲς εἰς τὰ μαῦρα ! Καὶ τότε ἐγύριζαν ἐκεῖ μέσα μὲ σκοτωμένο χρῶμα ὅλοι, μὲ κόκκινα ματόφυλλα καὶ ἄσπρα μάτια, μὲ λερὰ ρούχα, ἀνήμποροι καὶ ἀθάρρετοι.

— Γεῖα σου· εἶπα εἰς τὸν πρῶτο ποῦ εὐρέθηκα κοντὰ μου καὶ τοῦ ἄπλωσα τὸ χέρι.

— Γεῖα σου· μοῦ εἶπε καὶ αὐτὸς κ' ἐπίασε τὸ χέρι μου, ἀνόρεζα.

— Πῶς σε λέν ;

— Βαγγέλη. Καὶ μοῦ χαμογέλασεν.

Ἀπὸ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ταπεινὸν ἐξωτερικὸ του ἐσηματίσα ἀμέσως τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ ἦτο κανένας ἀπ' ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἀπὸ στραβοῦ διαβόλου σκοτῶνουν καὶ φυλακίζονται κ' ἦμουν ἔτοιμος ν' ἀναζητήσω ἄλλον.

— Εἶν' ὁ Σπανός· μοῦ ἐσφύριζεν ἄξαφνα εἰς τὸ αὐτὸ ἄλλος φυλακισμένος.

Καὶ τῶ ὄντι ἦτον αὐτὸς ὁ Σπανός, ὁ ὅποιος ἀπὸ τὰ 54 ἄρχισε τὲς ληστείες του, πρῶτα μὲ ἄλλους, ἐπειτὰ μὲ τὸν Νταβέλη, κ' ὕστερα ἕκαμε ἰδικό του μπουλούκι κ' ἐπράξε τόσα εἰς ὅλην τὴν Ρούμελη καὶ ἄλλα τόσα μολογούνται εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ὅμως ἄλλον τὸν φαντάζεται κανεὶς καὶ ἄλλον τὸν βλέπει φαίνεται ἀπὸ τὰ 74 ὅταν ἀμνηστεύθη ἀπὸ τοὺς τούρκους ἐφρονιμέψε, ὑπανδρεύθη καὶ ἡσύχασεν, ὡπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους μίαν

ἡμέραν, ἄδικα καὶ προχλογοὺς τοὺς συνέλαβαν καὶ ἀρχαὶ μας καὶ τοὺς ἐκλείσαν ἐκεῖ καὶ ὠρᾶνεψαν πάλιν τὰς νέας εἰκογενεῖας των, ἔτσι δίχως καμμιάν αἰτία, παρὰ ὅπως χαλοῦν τὲς φωλιές τῶν ἀγριμιῶν, ἀπὸ φόβο μήπως ξαναγυρίσουν !

Ὁ Σπανός μ' ἐμπάσεν εἰς τὸ κελὶ του, εἰς ἓν ἀπὸ τὰ πέντε δώματα τὰ ὅποια ἔχει ἡ αὐλὴ καὶ εἰς τὰ ὅποια κοιτάζονται ἀπὸ εἰκοσιπέντε τριάντα φυλακισμένοι. Τὰ δώματα εἶνε στενὰ καὶ μακρὰ μὲ καμαρωτὴν ὀροφή, μὲ τοίχους μαύρους καὶ ξυλοστρωμένον ἔδαφος. Ἐμπρὸς εἰς τὴν θύρα εἶνε δύο βαρέλια μὲ νερὸ τὰ ὅποια τοὺς γεμίζουν ἀπὸ κάτω μία φορὰ τὴν ἡμέραν. Εἰς τὴν μέσην τῶν τοίχων κερφομένη εἴτε δεμένη μὲ σχοινιά εἶνε κουτιά ξύλινα ὅπου ἀποθέτουν τὰ ρούχα τους. Εἰς τὴν μία γωνιά ἓνα παλιογράμι ριχμένο κρύβει τὴν βρωμερὴν βούτα· σιμὰ τῆς χάρω ξαπλωμένοι πέντε δέκα κατὰδικοὶ παίζουν τὰ ζάρια· ἐμπρὸς ἔς τὴν θύρα δύο ἄλλοι κόβουν καὶ ράθουν καὶ σιδερώνουν, ἐπιδορθώνοντες μὲ μικρὴ πληρωμὴ τὰς στολάς τῶν στρατιωτῶν. Εἰς τὴν γωνιάν ἐπὶν ἀπὸ τὸ στρογγυλὸ παραθύρι δύο εἰκονίσματα μὲ μιὰ φροντίσσα βέργια ξερά, μένουν ἄφωνοι ἀλλὰ καλοὶ μάρτυρες τῆς γύμνιας, τῆς βρώμας καὶ τῆς φοικτῆς ταλαιπωρίας τῶν τόσων ἐκεῖ ἀνθρωπίνων υπάρξεων. Νὰ τὰ εὐλαβοῦνται ἄρα γε αὐτὰ οἱ κατὰδικοι ; Ὡ καί, μωρικίαις ναί· διότι μόνον των τὰ ἐπρομηθεύθησαν. Πόσες φορὲς νὰ ἐκοιμήθησαν μὲ τὰ μάτια τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς προσηλωμένα εἰς τὰ ἰλαρὰ πρόσωπά των ! Πόσες φορὲς νὰ ἐμπιστεύθησαν τὴν ζωὴν, τὰς ἐλπίδας, τὰ ὄνειρά των, ὅλα των τὰ μυστικὰ εἰς ἐκεῖνα μονάχα, ἀφοῦ δὲν ἔχουν κανένα ἄλλον ! Ποιὸς τὸ ξεῦρει ; Πολλὰς φορὲς ὅμως τὸ ἔκαμαν. Τόσα καλὰ νὰ μοῦ χαρίσῃ ὁ Θεός ! . . .

*

Ἐπῆγα κ' ἐγύρισα ὅλα τὰ δώματα. Παντοῦ ἡ ἴδια θλιβερὰ ἐντύπωση. Ἐπῆγα καὶ εἰς τὸ παραθύρι τῶν κρατουμένων εἰς τὸν Ἀράπη. Ἦλθαν καὶ οἱ τρεῖς ἐμπρὸς· τρεῖς λεβέντες μὲ μαῦρα μαλλιά καὶ γένεια, ἕως τριάντα τριανταπέντε χρονῶν καθένας· ἦσαν ψηλοὶ μελαχρῖνοι, Μανιάτες, φυλακισμένοι διὰ τὰ αὐστηρά τῆς πατρίδος των ἔθιμα. Καὶ ἂν μείνουν ἓνα μῆνα μέσα ἐκεῖ πᾶνε καὶ μαῦρα μαλλιά καὶ νειάτα καὶ λεβεντιά· παράκαυρα θὰ γεράσουν, οἱ δύστυχοι ! Ἄν ὁ Μιλτιάδης ὅλος εἶνε Λάμια, ἐκείνη ἐκεῖ ἡ ἄκρη του εἶνε τὸ φοικτὸ δῶμα ποῦ εἶχεν ἡ ἀνθρωποφάγα Κυρὰ εἰς τὸ σπῆτι τῆς, ψηλὰ εἰς τὸν ὄντα, γεμάτο ξουράκια καὶ κερφὰ καὶ νιστέρια, ὅπου ἐγίνοντο λιανὰ κομμάτια οἱ ἄσπονδοὶ ἐχθροὶ τῆς.

Δέκα βήματα μέσα δὲν ἔμπορουν νὰ κάμουν εἰς τὸν Ἀράπη. Πρῶτα θ' ἀπαντήσουν λασπες, ἐπειτὰ νερὰ κ' ἐπειτὰ ἀνοιγμα βαθὺ σκοτεινὸ, καὶ κάτω λίμνη νεροῦ ποῦ σταλάζει χειμῶνα κα-

λοκαῖροι μὲς ἀπὸ τὰ πλευρὰ τοῦ βράχου. Καὶ δὲν φθάνει ὅ,τι τοὺς κἀμνεῖ ἢ φύσις· οἱ ἄνθρωποι ἔγειναν χειρότεροι. Μισὸ τὸ ψωμί τους, λιγώτερο τὸ νερὸ τους, κόψιμο τὸ ψωμοπέδιμα, τὸ ὅποιον δίνουσαν κάθε μῆνα εἰς τοὺς καταδικούς. Πού θὰ κοιταστούν, πῶς θὰ πλυθῶν, πῶς θὰ ξεμυδιᾶσονται; Ἐξέρω κ' ἐγὼ. Ποῖός φροντίζει δι' αὐτὰ τὰ τέρατα; Διατί νὰ πιαστούν;

Ἄλλὰ καὶ πῶς νὰ μὴ πιαστούν, λέγω κ' ἐγὼ. Εἶνε μάλιστα ν' ἀπορῆ κανεὶς πῶς καμμιά ἡμέρα δὲν ἀπορκοῖζουσαν, ὅλοι μαζί μ' ὅ,τι ἔχει καθέννας νὰ πετοκοποῦν συνατοὶ τους, νὰ πετάξουσαν τοιαύτη ζωὴ κατὰμυτρα ὅλων τῶν ἀρμοδιῶν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ των. Τόρα ἀπεδείχθη φῶς φανερόν ἢ μεγάλη ἀλήθεια. Ὁ ἀνθρώπος δὲν πλάττεται κατὰ τὴν μάνα καὶ τὸν πατέρα του. Ὁ τόπος μέσα εἰς τὸν ὅποιον ζῆ, ὁ ἀέρας, ὁ ἥλιος, ὁ οὐρανός, ἡ ἀρμονία, τὰ χρώματα, πᾶσα κουβέντα καὶ κάθε κελῶδημα, ὅλος ὁ ἄρατος καὶ ἀόρατος κόσμος πού εἶνε περίγυρος, αὐτὸς τοῦ βάζει τὴν ἀνάλογη σφραγίδα εἰς τὸ πρόσωπό του. Καὶ ὄχι εἰς τὸ πρόσωπό του μόνον ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ αἷμα καὶ εἰς τὰ νεῦρα καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν του ἀκόμη. Τὶ νεῦρα λοιπὸν καὶ τί ψυχὴ ζητεῖτε καλύτερη ἀπὸ ἀνθρώπου πού χρόνια ὀλόκληρα δὲν ἔχουσαν παρὰ ἐπάνω εἰς τὸ κεφάλι τους τὴν λογίαν τῶν στρατιωτῶν, γείτονά τους τὸν Ἀμοιραδάκη, ἐπιστάτη τους κλέφτη καὶ πουθενὰ θεός; Ὅποιον μεγαλόκαρδος καὶ ἄν βλάτε ἐκεῖ μέσα ὁ αὐτὸς καὶ χειρότερος θὰ γένῃ. Ὁ Χριστός, τρομῶ καὶ λέω, ἄν ἔμεν' ἕνα ζάμηνο ἐκεῖ, βέβαια θὰ ξέχανε τὸ «ἀγαπήτε ἀλλήλους».

*

Οἱ καταδικαί μου ἔφεραν καφέ.

— Σὺν κ' ἤρθες μιὰ φορὰ εἰς τὸ κελὶ μας, εἶπαν, κατὰ νὰ σὲ φιλέψουμε.

Μοῦ ἔβαλαν ἕνα σακμὶ κ' ἐκάθισα. Ἐμαζεύθησαν πολλοί, ἄλλοι γονατιστοὶ ἄλλοι ὄρθιοι, γύρω μου. Ἄρχισαν τὰ παράπονά τους. Πόσα μοῦ εἶπαν καὶ τί ἄκουσα δὲν λέγεται. Γραμματαλλαγὴ μὲ τοὺς δικούς των δύσκολα ἤμποροῦσαν νὰ κρατήσουν. Νὰ παραπονεθῶν διὰ κάθε τι πού τοὺς λείπει, διὰ τὸ ψωμί πού εἶνε φαρμάκι μὲν καὶ, διὰ τὸν ἐπιστάτην πού οὔτε τοὺς κυττάζει, οὔτε φαίνεται καθόλου, πῶς νὰ τὸ κάμουν; Ἄλλη ἀρχὴ ἀπὸ τοὺς στρατιωτικούς δὲν βλέπουσαν ἐμπρός τους. Ἀναφορὰ νὰ κάμουν πρέπει νὰ τὴν δώσουσαν εἰς τὸν ἐπιστάτην. Κι' ὁ ἐπιστάτης βέβαια δὲν θὰ εἶνε κουτός νὰ φέρῃ ὁ ἴδιος τὸ κατηγορητήριό του. Μπάζει καὶ τὴν φρουρὰ καὶ τοὺς ἀρχίζει στὸ ξύλο. Πολλοὶ ἐζήτησαν μὲ τὰ ἐξοδά των νὰ μεταφερθῶν εἰς φυλακὰς πλησίον τοῦ τόπου των, νὰ βλέπουσαν κάποτε κανέναν δικό τους, τὴν μάνα, τὸν πατέρα, τοὺς συγγενεῖς των νὰ τοὺς πλένουσαν, νὰ τοὺς βρίσκωνταν διὰ καθεὶ ὡς νὰ περάσῃ

αὐτὴ ἡ ἄχαρη ζωὴ τους δὲν ἀκούσθησαν. Βέβαια· χρειάζεται ν' ἀκούσῃ κανεὶς τοιαῦτα τέρατα. Ἄχ! σκληρότερη κι' ἀπὸ ἐμὲ ἄν εἶχε καρδιά καθέννας θὰ ἐκλιγεῖν ἄν ἄκουε ὅ,τι ἄκουσα καὶ εἶδα!...

— Ἐ, ὦρὲ παιδιὰ· ἀρίστε τ' αὐτὰ τὰ μυρολόγια. Οἱ γυναῖκες μονάχα μυρολογοῦσαν τοὺς ἐκοψα ἔξαφνα γιὰ νὰ κρύψω τὸν πόνο μου. Αὐτὰ ἔχει ὁ παληόκοσμος. Ποῖός παιζει καλύτερο μπουζούκι;

— Νὰ τὸ βρεσοῦμε· μοῦ εἶπεν ὁ Σπανός, μὲ τὸ λόγο κἀμνον καὶ κίνημα κατεβατὸ τοῦ χερσίου του καὶ χαμογελῶν.

— Ἄμ' τί, θὰ κάσσουμε; εἶπεν ἄλλος.

Ἔστειλε κ' ἐφώναξεν ἕναν ἀπ' ἐξω πῶς τὸν ἤθελεν ὁ μπάρμπα Βαγγέλης. Ἦλθε ἦτο ψηλὸς λιθωρικιώτης, πρὶν λογίαν τῶν Εὐζώνων. Ἄμα τοῦ εἶπε ὁ μπάρμπα Βαγγέλης ἐπῆρε ἀπὸ μέσα τὸ μπουζούκι του κ' ἦλθε κ' ἐκάθισε εἰς τὸ πεζούλι τῆς θύρας καὶ ἄρχισε νὰ τὸ κουρδίζει.

— Νὰ εἰπῆς ἕνα τῆς φυλακῆς· τοῦ εἶπα.

— Θὰ πῶ τὸν καταδικαί μου ἀπάντησε μὲ χαμόγελο.

Καὶ ἄρχισε σύνωρα νὰ παιζῇ τὸ μπουζούκι καὶ νὰ τραγουδῇ:

Ὅποιος μὲ βλέπει καὶ γελῶ λέει πικρὰ δὲν ἔγω.
Μὰ γοῦ ἔχω πικρὰ εἰς τὴν καρδιά καὶ πικρὰ μὲς εἰς τὰ χεῖλη.
Δὲν ἔγω φίλο νὰ τὸ πῶ καὶ νὰ τὸ μολογήσω.
Νὰ σὰς τὸ εἶπῶ ψηλὰ βουὰ βοδοῦμαι μὴ βαγίσαι.
Ἐμένα μ' εἰδικάσανε εἰς τὰ σίδερα νὰ λυώσω.
Δὲ μὲ δικάσαν ξάμηνο δὲ μὲ δικάσαν χρόνο.
Μόν μὲ δικάσαν πίζωης εἰς τὰ ἔρημα μπουντρούμια.
Παρακαλῶ τὴν Παναγία καὶ τὸ Θεὸ δοξάζω.
Νὰ γιάνη τὸ κορμάκι μου καὶ τὸ δεξὶ μου χέρι,
Νὰ κάμω τρία γράμματα πικρά, φαρμακωμένα,
Τῶνα νὰ πᾶν εἰς τὴν μάνα μου, τῆλο εἰς τὴν ἀδερφή μου,
τὸ τρίτο τὸ πικρότερο εἰς τὴν δόλια μου γυναῖκα.
Νὰ μὴ ἀλλάξῃ τὴν Λαμπρὴ καὶ βγῇ εἰς τὸ μισογῶρι,
Γιατ' εἶ, ὄχθρους καὶ χαιρόνται καὶ φίλους καὶ λυποῦνται...

Ὅλοι ἦσαν μὲ κατεδρασμένα μούτρα ὅταν ἐτελείωσε. Ποιὰ καρδιά νὰ τ' ἀκούσῃ καὶ νὰ μὴ βαγίσῃ αὐτὸ τὸ παράπονον;

*

Ἄργα πολὺ ἐβγήκα ἀπὸ τὸν τάφον ἐκεῖνο. Καὶ ὅταν ἐκλείσειν ὀπίσω μου ἡ σιδερένια πύλη κ' εἶδα τὸν ἥλιο καὶ τὴν πρασινάδα καὶ τὸν ζαφειρένιον οὐρανὸν, ἀναστέναξα βαθεῖα καὶ λίγον ἐλείψε νὰ γονατίσω. Νὰ γονατίσω καὶ, ὡς τὸν δῶστον ἐκεῖνο καταδικαί, τὸν ὅποιον ἔβγαζαν νύχτα νὰ τὸν ἄγουν εἰς τὸν Ἅγιον Ἀνδρέαν, καὶ μόλις τὸν ἔφεραν ἐξω κ' εἶδε τὸ λαμπρὸ φεγγάρι ἔπεσαν εἰς τὰ γόνατα κ' εἶπε μὲ κλάυματα εἰς τοὺς στρατιώτας:

— Ἀρίστε με, μωρὲ παιδιὰ, μιὰ στιγμὴ δεκαεφτά χρόνια ἔχω νὰ ἰδῶ τὸ φεγγάρι!

Εὐτυχῶς ἐγὼ δὲν εἶχα οὔτε δεκαεφτά ὥρες ἐκεῖ μέσα. Ἀλλὰ καὶ τόσο ἤμουν μισοπεθαμένος, κατὰκρυος. Τὴν αὐγὴν εἰς τὸ Ναῦπλιον ἔκανε τόση ζέστη ὥστε ἐπέταξα κατὰ μάλιστον φόρεμα ἀπὸ

ἄνω μου. Μὰ μόλις ἐμπῆκα ἐκεῖ μέσα, ἀνατρίχιασα ὅλος. Ἦτο σὺν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο νὰ εὐρέθηκα διὰ μιὰς εἰς τὴν Σιβηρία.

Ἐφθασα γρήγορα ἐξω τοῦ κάστρου εἰς τὸ φυλακεῖον τοῦ Ρόμπερ. Τὶ γλυκεῖα πού εἶνε ἡ ἐλευθερία τότε μονάχα τὸ κατὰλαβον ὅπως πρέπει. Ὁ ἥλιος ἐκόντευεν εἰς τὸ βασιλεῖμά του. Κατὰμπροστα οἱ κορυφές τῆς Ζήριας καὶ τοῦ Μαλεβοῦ χιονισμένες ἀστραποβόλου. Τ' ἄλλα βουὰ μὲ τὰ χρώματά τους θάρρεις κ' ἔλεγαν τραγουδι. Κάτω ἡ θάλασσα τοῦ κόλπου ἐκοιμῶταν ἡσυχῇ, ἡμερὴ σὺν ἀρνί εἰς τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του. Ἐμπρός μου ὁ Ἴτσο Καλὸς ἀσπροκιτρίνιζεν ὅλος ἀπὸ τὴν μαργαρίτες, καὶ κάτω ἀπὸ τὴν πόλι τοῦ Ναυπλίου ἐφθάναν φωνεῖς ἀνακατωμένες μὲ τραγουδιὰ καὶ γέλια.

Ἀλήθεια γλυκεῖα εἶνε ἡ ἐλευθερία! Ἡ ἰδέα ὅτι οὔτε κακὸ ἔκχευε ποτέ, οὔτε σοῦ ἔκαμαν καὶ οὔτε θέλεις νὰ κάμης εἰς κανένα, σοῦ δροσίζει τὰ στήθη. Μὰ ἐκεῖνοι οἱ δύστυχοι, οἱ ἀπόκληροι πού κάμουν μῆνες, χρόνους νὰ ἰδοῦν τέτοια χρώματα, τέτοιο φῶς ν' ἀκούσουσαν τέτοια γέλια, τέτοιες γαῖρες, τέτοιες ἀγάπες, πῶς περνοῦσαν; Αὐτὴν τὴν ὥρα πού ἡ πλάσις ὅλη ἐξω λέγει ἄφωνα ἕνα ὑψηλὸν τραγουδι, αὐτοὺς νὰ τοὺς κλείνῃ ὁ δεσμοφύλακας τῶσους μαζί σὲ μιὰ σπηλιά νὰ μὴ ἔχουν φῶς παρὰ ἐκεῖνο τὸ ἐλάχιστο, πού καταδέχεται νὰ ἐμπῇ ἀπὸ τὸ παραθύρι τους, νὰ μὴ ἔχουν ἄλλη ἀναπνοὴ παρὰ ὁ ἕνας τ' ἄλλουνοῦ! Καὶ τὴν αὐγὴν νὰ ἔβγουν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ τὸ βράδυ πάλι νὰ κλειστοῦν μέσα, πάντα τὰ ἴδια, αἰώνια τὰ ἴδια, μέχρως οὔ οἱ νέοι γερᾶσουσαν καὶ οἱ γέροντες ἀποθάνουσαν ἐρημοὶ κ' ἀπομόναχοι, πῶς τὸ βαστάς αὐτό, Θεὲ μου; Εἶνε τάχα τόσο πολλὴ ἡ ζωὴ πού ἔχει ὁ ἄνθρωπος εἰς αὐτὸν τὸν κόσμο κ' εἶνε ἀνάγκη νὰ βρίσκειται καὶ ζωντανός ἀκόμη μέσα εἰς τὸν τάφο!...

Ἐβραζε μέσα μου ὁ πόνος· ὅσα εἶδα καὶ ὅσα ἄκουσα εἰς τὸν Μιλτιάδη ἤρχοντο κ' ἐτρογύριζαν πεισματικὰ τὸ μυαλό μου. Καὶ αὐτὰ τὰ χρώματα ὅλα καὶ τὸ ἄφθονο φῶς, καὶ ἡ ἀρμονία γύρω καὶ ἡ χαρὰ, μοῦ ἐφαίνοντο σὺν νὰ ἐγίναν ἐπίτηδες διὰ νὰ σθάνουν ὡς ἐκεῖ ἐπάνω νὰ περιγελοῦσαν τοὺς κακοὺς καὶ τοὺς ἀναξίους. Κ' ἔξαφνα, διὰ πρώτην φοράν τόσο τρανῶς, ἐβόγγυζα ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια μέσα:

— Ἀἰ, βρωμόκοσμε!...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΗΧΩ

Εἶνε ὀλίγον ἐγνωστῆς ἐκεῖνος ὁ ὅποιος εὐχεται σήμερον τὸν Σύλλογον Παρνασσόν. Αἱ ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ σωματείου τούτου εὐεργεσίαι, τὰς ὁποίας ἀπολαμβάνουσαν ὅλοι μας, εἶνε τόσοσὸν πολλὰ καὶ προ-

φανεῖς, ὥστε μὰ τὴν ἀλήθειαν, εὐχαριστίας μάλιστον πρέπει νὰ τῷ ἀπευθῶμεν... Αὐτὸ μ' ἔκαμαν νὰ σκεφθῶ τὰ συγχαρητήρια καὶ αἱ εὐχαὶ αἱ ἀνταλλαγῆσαι κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν λαμπρῶν ἑορτῶν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος του. Εἰκοσιπέντε ἐτη... τόσα παρήλθον ἀφ' ὅτου νέοι τινεὶ φιλόκαλοι καὶ φιλοπάτριδες, ἀλλ' ἄσημοι ἔτι καὶ ἀνυποστήρικτοι, — πολυπεργεῖς μὲν πλὴν ἀπαγεῖς ἀθληταί, κατὰ τὴν φράσιν ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, τοῦ κ. Σπυριδωνοῦ Λάμπρου, — ἔθεντο τὰς πρώτας βάσεις τοῦ ἰδρύματος, τὸ ὅποιον, χωρὶς οὔτε κἄν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ τὸ φαντασθῶσαν ἐξ ἀρχῆς, ἐμελλε νὰ ἐπιπλεῖσθῃ τῆς ἐπιδημίας τῶν ὁμοίων του, ἐπιζῶν μακρῶν καὶ τόσοσὸν ὑφέλιμον ζωὴν, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ κανονικῆς ἐξελίξεως νὰ καταστῇ τὸ λαμπρότερον καὶ εὐπροσωπότερον κοινωνικὸν κέντρον τῆς πρωτεύουσας καὶ τὸ μόνον ἴσως μὴ κερδοσκοπικὸν ἴδρυμα, τὸ ὅποιον ἠδουκίμησεν ἐν Ἑλλάδι. Τὶ θαῦμα πρωτοφανές!

Τὸ εἰκοσιπενταετὲς ἔργον τοῦ Παρνασσού εἶνε πολὺ μακρὸν ὥστε νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα καὶ σήμερον μάλιστα ὅτε, μετὰ τὰ τόσα λεχθέντα καὶ γραφέντα, εἰς πᾶσαν μνήμην εὐρίσκειται πρόχειρον. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ εὐρέος καὶ πολυποικίλου ὅλου ἔχουσι κάτι νὰ ἐνθυμηθῶσι μετ' ἰδιαίτερας εὐγνωμοσύνης. Οἱ νέοι καὶ αἱ κυρίαι τὰς συναυλίας καὶ τοὺς χορούς· οἱ κοιλιδουλοὶ τὰ ἐτήσια συμπόσια, οἱ περιπατητικοὶ τὰς ἐκδρομάς, οἱ εὐμαρεῖς τὰ ἐντευκτήρια, οἱ καλλιτέχναι καὶ οἱ φιλανθροῖς τὰς ἐκθέσεις, οἱ φιλόδημοι τὸ κήρυγμα, ἡ φιλολογία τὰ ἐσπερινὰ ἀναγνώσματα καὶ τὰς δημοσιεύσεις, ἡ ἐπιστήμη τὰς συζητήσεις καὶ τοὺς μετεωρολογικοὺς σταθμούς, οἱ πτωχοὶ τοὺς ἐράνους, ἡ δὲ κοινωνία ὀλόκληρος τὴν Σχολὴν τῶν Ἀπόρων Παίδων, τὴν ἀπεργαζομένην τιμίους καὶ χρηστοὺς ἀνθρώπους τοὺς μικροὺς ἀλήτας, τοὺς τῶς προαλειφόμενους εἰς πᾶν εἶδος κακοῦ. Ὡ ναί, ποσάκις διερχόμενοι ἐκ τοῦ ἰσογείου ἴν' ἀναδῶμεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἐγίνετο ἀνάγνωσμα ἡ συναυλία, ἡκούσαμεν τὸν βόμβον τῶν παιδίων αὐτῶν, τῶν συνηροισμένων εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐσπερινῶν μαθημάτων, καὶ ποσάκις δὲν ἐσκέφθημεν ὅτι ἐκεῖ, εἰς τὸ ἀπεριποίητον καὶ ἀπρόσιτον ἰσόγειον ἐτελείτο τὸ ἀληθές, τὸ οὐσιώδες ἀλλὰ σιωπηλὸν ἔργον τοῦ Παρνασσού καὶ ὅτι ἐπάνω εἰς τὴν φωταυγὴν καὶ πολυθρόνον αἴθουσαν, ἐπίδειξις μόνον ἐγίνετο πολυτελείας, μάλιστον φωνασκοῦ ἢ σημαντικῆς!... Καὶ ὅμως δὲν θὰ ἤμεθα εὐλιχρνεῖς ἐάν δὲν ἐλέγαμεν ὅτι ἀγαπῶμεν καὶ ἡμεῖς, ὅπως ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὸ ἔργον αὐτὸ τῆς πολυτελείας, παρὰ τὸ ἔργον τῆς πρώτης ἀνάγκης. Εἶνε καὶ εἰς ἡμᾶς, ὅπως εἰς ὅλον τὸ παρ' ἡμῖν ἀνεπτυγμένον κοινόν, προσελεύεσθαι αἱ δύο αἴθουσαι τῶν συνεδριάσεων τοῦ ἡδῆ ἀνδρωθέντος Συλλόγου, ἡ πρώτη ἐκεῖνη ἡ μικρὰ τῆς ὁδοῦ Νομισματοκοπείου, ἡ κεκαλυμμένη τοὺς τοίχους μὲ τὰς εἰκόνας τῶν ἀποθανόντων μελῶν τοῦ Συλλόγου, μετὰ τῶν ὁποίων προσεβίβηκε τὰ βλέμματά μας ὁ Παπαρρηγόπουλος καὶ ὁ Βασιλειάδης, ὁ Δεληγεώργης καὶ ὁ Βαλαωρίτης — καὶ ἡ νέα αὐτὴ ἡ παρὰ τὸν Ἅγιον Γεώργιον, ἡ εὐρεῖα καὶ πολυτελής καὶ κατάφωτος, μὲ τὰ ἐρυθρὰ παραπετάσματα καὶ τὴν κυκλωτερῆ στοάν. Μήπως ἐδῶ δὲν συνεκεντρώθη ποσάκις ὅ,τι μέγα καὶ ὠραῖον, ὅ,τι εὐ-

γενὲς καὶ ἔξοχον ἐγκλείουν αἱ Ἀθηναίαι, καὶ μῆπως τὸ βῆμα ἐκεῖνο καὶ τὸ ἱερόν δὲν ἐγένοντο τὸσάκις πηγὴ διδασκαλίας ἀληθοῦς ἢ σπανίας καλλιτεχνικῆς συγκινήσεως, τῆς μόνης ἴσως τὴν ὁποῖαν ὁ τόπος μας θὰ ἐδύνατο νὰ διαθέσῃ; ... Καὶ κάτω εἰς τὴν εἴσοδον καταναγάζει τὰ κύματα τοῦ ἀνερχομένου καὶ κατερχομένου κόσμου εἰς ἡλεκτρικὸν λαμπτήρ, λαμπρὸς καὶ γλυκύφωτος ὡς πανσέληνος, ὁ ὠραιότερος τὸν ὁποῖον εἶδομεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἴσως τὸ καταλλήλοτερον διὰ τὸν Παρνασσὸν σύμβολον. Ἄρα γε ἂν ἐπισκέπτετο ποτὲ τὰς Ἀθήνας ὁ Κοππέ θὰ ἐπωνόμαζε βάρβαρον καὶ τὴν ὀπαλλίνην αὐτὴν ἀκτίνα τοῦ πολιτισμοῦ;

*

Οἱ θέλοντες τὸρα νὰ εὕρωσι τὸ αἴτιον τῆς ἐκτάκτου αὐτῆς εὐδοκίμησης, εἰς μάτην θὰ ἐξήτουν αὐτὸ εἰς τὴν ἰερότητα τοῦ σκοποῦ τοῦ Συλλόγου, εἰς τὴν σοφίαν τοῦ ὄργανοῦ του, εἰς τὴν ἰκανότητα τοῦ προεδρείου τοῦ ἢ τὴν θερμὴν ὑποστήριξιν τῆς κοινωνίας. Ἀπεναντίας ἡμεῖς εἰξεύρομεν ἄλλα σωματεῖα μὲ πομπωδέστερα προγράμματα, μ' εὐρυτέρως βλέψεις καὶ μὲ θερμότεραν ὑποστήριξιν, τὰ ὅποια ἐν τούτοις, ζήσαντα ὅσον καὶ τὰ ῥόδα, μόλις κατορθοῦσι νὰ βρυκολακιάξωσι καθεὶ 25ην Μαρτίου. Αἱ, αὐτὰ τὰ σωματεῖα, δὲν εὗρον τὸν ἀνθρώπων των, ἐν ᾧ ὁ Παρνασσὸς ἀπ' ἀρχῆς εὗρε τὸν ἰδικόν του — τὸ μόνον αἴτιον τῆς ἐκτάκτου τοῦ εὐδοκίμησης.

Γνωρίζετε τὸν ἰσθμῖον γενικὸν τοῦ γραμματέα; Λέγεται ἄλλως καὶ ἐρυθρὸς γραμματεὺς, ὡς ἐκ τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου του. Ὁ κ. Ἀννίος τὸν ἐγγειογράφησε μίαν φορὰν — καὶ μίαν μόνην; σχηματιζόμενον διὰ τοῦ φουσκωμένου ἀφροῦ ἐνὸς ποτηρίου ζύθου. Ἐπιτυχῆς πράγματι γελοιογραφία. Ὁ κ. γενικὸς γραμματεὺς ἐνθυμίζει πολὺ κάτι τι τὸ φουσκωμένον καὶ ἀγαπᾷ μάλιστα ἰδιαίτερω τὸν ζύθον. Ἄλλ' ἢ τιμὴ τῆς γελοιογραφίας, ὡς καὶ πᾶσα τιμὴ, τῷ ἀξίζει. Εἶνε πρόσωπον γνωστὸν καὶ ἀγαπημένον εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ ἐρυθρὸν αὐτὸ πρόσωπον, πολὺ μᾶλλον ὡς γραμματεὺς τοῦ Παρνασσοῦ ἢ ὡς πράκτορας τῆς Ἀδριατικῆς ἢ, δι' ὀλίγον καιρὸν, ὡς διευθυντοῦ τῆς πάλαι «Καθημερινῆς». Τὸν εἶδε καὶ τὸν ἐπρόσβλεψεν ὅλος ὁ κόσμος εἰς τὴν ἄκραν πάντοτε τοῦ προεδρείου κατὰ τὴν συνεδρίασιν, ἢ περιερχόμενον πρὸ αὐτῆς τὸ κατάστημα ὅλον, μὲ ὕψος ἀνθρώπου εὐρισκομένου εἰς τὸ σπῆτι του, φέροντος εὐθύνην ἀπέναντι τῶν ξένων του, καὶ φροντίζοντος δι' ὅλα νὰ μὴ παρῆρηθη κανεὶς, νὰ μὴ λείψῃ τίποτε. Φαίνεται ἀμέσως ὁ ἀνθρώπος ὁ ἐνσωματωθεὶς τὴν ἰδέαν τοῦ Συλλόγου καὶ ἐργασθεὶς ἐπὶ εἰκοσιπέντε ἔτη ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ αὐτῆς. Ὁ Παρνασσὸς εἶνε τὸ ἔργον του καὶ αὐτὸς ἡ ψυχὴ τοῦ Παρνασσοῦ. Ἡ ἐπιμονὴ του, ὁ ἐνθουσιασμός του, ἡ φιλοτιμία του κατώρθωσε νὰ μεταδίδεται καὶ εἰς ἄλλους ἐκάστοτε δι' ἐκτάκτου καὶ πυρετώδους ἐνεργείας, οὐδέποτε ὑποστάσης ὕψους, — καὶ ἰδοὺ τίτιν τῆς συντελέσθη τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Καὶ ἂν δὲν συντελέσθη, μεθ' ὅλας τὰς πολυπληθεῖς καὶ γελοίας πάντοτε ἀποπειράς, καὶ κανὲν

ἄλλο ὅμοιον, τοῦτο σημαίνει ἀπλούστατα ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ δευτέρως γενικῶς γραμματεὺς, ἔχων τὰς ἀρετὰς τοῦ ἰδικοῦ μας.

Γνωρίζετε τὸν κ. Μιχαὴλ Λάμπρον τὸν γενικὸν γραμματέα τοῦ Παρνασσοῦ; Πρέπει νὰ τον γνωρίσετε καὶ νὰ τον συγχαρῆτε. Αὐτὸς θερίζει σήμερον ὅ,τι ἔσπειρε. Βλέπει τὸ ἔργον του — ἔργον ἐνὸς ἀνδρός — εὐδοκῶν καὶ φθάνει εἰς περιλαμπρὸν σταθμόν. Αἱ ἐπευφημῖαι αἱ ὁποῖαι ἀντηχοῦν γύρω του εἰς μόνον αὐτὸν ἀνήκουν. Τὰς ἀκούει καὶ μειδιᾷ μὲ τὴν ἀσύγκριτον εὐφροσύνην ἀνθρώπου βλέποντος ἐξαίφνης ὅτι τὸ ἔργον του ἐστέφθη ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας, τὴν ὁποῖαν, ὅπως ἀφιερωμένος εἰς αὐτὸ, ὀλίγον εὗρε καιρὸν νὰ ἀναιρευθῇ.

*

Καὶ πόσον, μετὰ τὸ πολῦτιμον κοινωνιολογικὸν μάθημα τὸ ὁποῖον μας δίδει ὁ Παρνασσός, πόσον θὰ ηὐχόμεθα νὰ εὕρισκτο καὶ εἰς γενικὸς γραμματεὺς δι' ἕνα φιλολογικὸν σύλλογον, τοῦ ὁποῖου τόσον αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην! Διότι — μὴ ἐκπλήττεσθε — φιλολογικὸς σύλλογος, οἷος τὸν ἐννοοῦμεν ἡμεῖς, δὲν εἶνε ὁ Παρνασσός. Τὸ ἴδρυμα κυρίως εἶνε Λέσχη, κέντρον κοινωνικόν, τοῦ ὁποῖου αἱ καθημερινὰ ἀσχολία καὶ συζητήσεις οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν μὲ τὴν φιλολογίαν. Τὰ 99 ἑκατοστὰ τῶν μελῶν του εἶνε ἄνθρωποι φροντίζοντες περὶ τῆς φιλολογίας, ὅσον οἱ ποιητὰί φέρ' εἰπεῖν περὶ τῆς Νομικῆς. Καὶ φιλοζενεῖ μὲν ἐκεῖ τοὺς λογίους καὶ τοὺς ἀναδιβάξει ἐνίοτε εἰς τὸ βῆμα του καὶ ἐκδίδει περιοδικὸν διευθυνόμενον ὑφ' ἐνὸς τῶν διαπρεπεστέρων μας λογίων, καὶ ἐν γένει διατηρεῖ μίαν ἐπίφρασιν φιλολογικῶν σωματείου, — λείψανον ἴσως παρελθουσῶν ἡμερῶν, ἀγνωστὸν δι' ἡμᾶς τοὺς νέους, — ἐπίφρασιν δυναμένην νὰ δικαιολογήσῃ πρὸ τῶν ἀπλουστέρων τὸν τίτλον του. Πλὴν ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι οἱ κυρίως λόγοι δὲν εὕρισκονται ἐκεῖ μέσα εἰς γνωρίμον ἀτμοσφαιραν — πολλοὶ μάλιστα δὲν εἶνε κἂν μέλη — οὔτε δι' αὐτοῦ ἀδελφοποιοῦνται, οὔτε βλέπονται συγνᾶ, οὔτε συζητοῦσιν ἐν τῇ τύρῃ καὶ τῷ συρρατῷ τῷ ὁσημέραι αὐξοῦντι τῶν ξένων, τῶν παρειασάκτων. Ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσός δὲν ἐκπροσωπεῖ φιλολογικῶς τίποτε, δὲν ἔχει φιλολογικὴν γνώμην, δὲν ἔχει καμμίαν ἐπιβολήν. Ὑπὲρ τῆς φιλολογίας δὲν ἐργάζεται περισσώτερον ἢ ὅσον ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης, ὑπὲρ τῆς μουσικῆς ἢ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων. Αὐτὸ εἶνε πλέον ἢ φανερόν, πλέον ἢ ἁμολογούμενον.

Ἄλλὰ καὶ οὕτως εἶδομεν πόσον χρήσιμον ἀποβαίνει εἰς ὅλους καὶ πόσον δίκαιον εἶνε καὶ ἐγωιστικὸν ὡς εἴπομεν νὰ εὐχηθῶμεν ὑπὲρ τῆς μακροτέρας καὶ ἐπίσης ἀποτελεσματικῆς του ζωῆς. Πλὴν ἢ ἔξοχος αὕτη ἐπιτυχία δὲν πρέπει ἄρα γε νὰ κινήσῃ καὶ τὴν ζηλοτυπίαν μας καὶ νὰ μας κάμῃ νὰ εὐχηθῶμεν θερμῶς ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως νέου κυρίως φιλολογικῶν σωματείου, ἀπαραιτήτου πλέον κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῆς τελουμένης ἀναγεννήσεως τῆς ἐθνικῆς μας φιλολογίας, ὅταν τὴν ἔχωσιν ἀνάγκην διαδόσεως καὶ ὑποστηρίξεως αἱ ἰδέαι τοῦ μέλλοντος καὶ συσσωματώσεως οἱ εὐγενεῖς των ἐργάται;

ΑΝΤΙΑΛΛΟΣ

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Διήγημα

— Στείλῃ μου τὸν κ. Χάρδη.

Ὁ διευθύνων ἀρχισυντάκτης ὀργίλως ἄφησε τὸν φωνητήριον σωλήνα, καὶ ἔκραξε μονολογῶν: «Διατὶ καὶ αὐτοὶ οἱ βάνικσοι ἐργάται τοῦ Κρέσσων δὲν ἔθραν ἄλλον καιρὸν κατάλληλον διὰ νὰ ζεθυμάνουν τὰ παράπονά των;» Ὁ διευθύνων ἀρχισυντάκτης δὲν ἤθελε νὰ εἶνε παράξενος, ἀλλ' ἐπεθύμει οἱ ἐργάται τῶν μεγάλων κλωστηρίων τοῦ Κρέσσων νὰ μὴ ἔγχαν ἐκλέξῃ διὰ τὴν ἀπεργίαν των ἐποχὴν, καθ' ἣν αἱ εἰδήσεις ἐπλημύρουν τὴν ἐφημερίδα καὶ ἐκτάκτως δραστήριος πολιτικὸς ἀγὼν ἤρχιζεν.

Ἐκατομμύρια δολλαρίων ἦσαν τοποθετημένα εἰς τὰ ἐργοστάσια τοῦ Κρέσσων, καὶ αἴφνης τὰ κλωστήρια εὐρέθησαν μίαν ἡμέραν κλειστά. Ὅσον δυσχερὴς καὶ ἂν ἦτο ἡ περίστασις διὰ τοὺς ἰδιοκτίτας τῶν κλωστηρίων, ὁ διευθύνων ἀρχισυντάκτης ἠσθάνετο ὅτι ἦτο δυσχερεστέρα ἀκόμη διὰ τὴν ἐφημερίδα, ν' ἀναγκασθῇ νὰ στείλῃ ἔξω ἕνα τῶν καλλιτέρων συντακτῶν τῆς ἀκριβῶς κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον.

Ἐφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον μὲ τὴν χειρονομίαν ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου ὁ ἐγκέφαλος εἶνε παραπολὺ σκοτισμένος.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην νεανίας τις δροσερὸς καὶ εὐκίνητος, μόλις ὑπερβὰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, θαρραλέος καὶ ἐλεύθερος τὸ ἦθος, ἐφάνη εἰς τὴν θύραν.

— Ἐλα ἔδω, κύριε Χάρδη. Ἐγὼ νὰ σὲ στείλω ἔξω εἰς εἰδικὴν ἀποστολήν. Αὐτοὶ οἱ αἰώνιοι κλωστοὶ καὶ ὕφανται τοῦ Κρέσσων ἔκαμαν ἀπεργίαν. Θέλω νὰ ὑπάγῃς ἐπὶ τοῦ τόπου μὲ τὸ πρῶτον τραῖνον αὐριον πρωί. Εἰξεύρεις εἰς τοιαύτην περίστασιν δὲν θέλω νὰ μείνῃ ὁ «Μαγνήτης» ὀπίσω, καὶ περιττὸν νὰ σοῦ εἶπω ὅτι ὁ «Μαγνήτης» θέλει τὴν ἀλήθειαν ὅλην περὶ τούτου. Αὐτὸς εἶνε εἰς λόγους, διὰ τὸν ὁποῖον σὲ στέλλω.

— Εὐχαριστῶ, κύριε. Μετὰ χαρὰς θὰ ὑπάγω.

— Θὰ βάλω κάποιον ἄλλον εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν διὰ τὴν ὑποψηφιότητα τοῦ συνταγματάρχου Βένσων εἰς τὸ δέκατον διαμερίσμα. Καί, Χάρδη...

— Καλὰ.

— Ἐπίστρεψε αὐριον βράδυ, ἂν ἠμπορέσης. Ἄν δὲν ἠμπορέσης, τηλεγράφησέ μου ἔχθεις ἀκριβῆ.

Ὁ Χάρδης ἦτο ἐμπλεὺς ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὸ ἔργον του. Ἠγάλλετο παιδικῶς διὰ τὴν σπουδαίαν ἀποστολήν τὴν ἀνατεθείσαν οὕτως αὐτῷ ἤξευρεν ὅτι εὐσυνείδητος ἐπέτελλεσαι τοιούτου καθήκοντος θὰ συνέτεινεν εἰς τὴν προαγωγὴν του.

Ὅταν ὁ εἰδικὸς ἀνταποκριτὴς τοῦ «Ἡμερη-

σίου Μαγνήτου» κατέβη ἀπὸ τὸ κατ' εὐθείαν τραῖνον τῆς πρωίας εἰς τὴν πόλιν Κρέσσωνα, αἱ ἤλακται καὶ οἱ κλωστοὶ ἐμεινον ἀργοί· τὰ ἐργαστήρια ἦσαν ἔρημα· οὐδεὶς ἄλλος πλὴν τῶν ἀστυνομικῶν κλητῆρων, τῶν ταχθέντων φρουρῶν τῆς ἰδιοκτησίας ἦτο ἐκεῖ· πράκτορες καὶ ἄλλοι ὑπάλληλοι εὕρισκοντο ἐν συμβουλίῳ εἰς τὰ γραφεῖα καὶ τὰ λογιστήρια· ὀργίλοι καὶ δυσχερεστημένοι ἐργάται ἦσαν συνηθροισμένοι πρὸς τὰς γωνίας τῆς οἴου.

Δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, ὁ Χάρδης ἔτρεχεν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, προκαλῶν τὰς ἐκμυστηρεύσεις τῶν διευθυντῶν τῶν κλωστηρίων διὰ τοῦ ἐλευθέρου καὶ ἀξιοπρεποῦς παραστήματός του, καὶ τὰς τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀπεργίας διὰ τῆς πασιφανοῦς εἰλικρινείας του καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν.

Ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ διὰ τοῦ κατ' εὐθείαν τραίνου τῆς ἐσπέρας· καὶ ὅταν ἀνῆλθεν εἰς τὸ τραῖνον, εἰς τὰς ἐπτὰ καὶ τέταρτον, ἡ ἔχθεις του περὶ τῶν συμβάντων ἦτο ἤδη σχεδὸν συμπληρωμένη.

Ὑπὸ τὸ θαμβὸν φῶς τῆς λυχνίας τοῦ βαγονίου ἔγραφεν ἔδω καὶ ἐκεῖ σημειώσεις, βέβαιος περὶ θριάμβου. Αἱ ἄλλαι ἐφημερίδες, καθὼς ἠδυνήθη νὰ ἀνακαλύψῃ, ἠρμείσθησαν εἰς τὰς ἐκδουλεύσεις ἀνεπαρκῶν ἐγγωρίων ἀνταποκριτῶν πρὸς περιγραφὴν τοῦ πράγματος.

Τὸ τραῖνον ἔτρεχεν ἐν μέσῳ τοῦ πυκνοῦ σκότους. Οἱ σπινθήρες ἔπταντο ὀπίσω ἀπὸ τῆς καπνίζούσης μηχανῆς εἰς χρυσαῖα ψήγματα, ὡς ἡ οὐρὰ κομήτου, καὶ αἱ ὕλοι ἐκρότουσαν θορυβωδῶς ἐπὶ τῶν θυρίδων. Ὁ Χάρδης εἰργάζετο, συγκεντρῶν ὅλην τὴν δύναμίν του, φιλοτιμούμενος νὰ περιβάλῃ μὲ γραφικότητα τὴν περὶ τῆς ἀπεργίας ἔχθεις.

Τὰ φῶτα τῆς πόλεως Βέντωνος ἐφείγγον, μόνον δύο ἢ τρία μίλια ἀπέχοντα, ὅταν ἡ συρίκτρα ἐσθῆκεν ἄγριον, ὅζιν συριγγὸν κινδύνου· τότε ἐπῆλθε σύρραξις, θανάσιμος κρότος, θραύσεις καὶ κωδωνισμὸς ὕαλων, ροῖθδος σιδήρου καὶ χάλυθος, καὶ μεθ' ὅλους τοὺς κρότους τούτους, κραυγαὶ ἀνθρώπων ἀγωνίας.

Τὸ ταχύ τραῖνον, μὲ τὸ ἀνθρώπινον φορτίον του, φύρδην μίγδην ἐρριμμένον, καθειργμένον, πνιγόμενον, νεκρὸν ἢ θνήσκον, ἔκειτο ἀδρανὲς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ναυάγιον τῆς ξηρᾶς ἐν νυκτὶ θέρους.

Ἦτο ἡ παλαιὰ ἱστορία. Κάποιος θὰ ἔκαμε λάθος, καὶ οἱ καρποὶ τοῦ λάθους ἐδρέποντο εἰς ἀνθρώπινους ζωάς· τὸ τραῖνον ἐν πλήρει ταχυτῆτι εἶχε κάμῃ λάθος εἰς τὴν γραμμὴν, προσέκρουσεν ἐπὶ τῆς φορτηγοῦ, καὶ ἀνατραπὲν κατέκειτο εἰς πυρὰν συντετριμμένων βαγονίων.

Ὁ Τὼμ Χάρδης εἶχε πλακωθῆ ὑπὸ χονδρῶν συντριμμάτων ὕαλου, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ μίαν στιγμὴν. Ἠγέρθη μὲ ἀτελεῖ συνείδησιν καταστροφῆς,

ΑΡΚΑΔΕΣ ΑΙΓΟΒΟΣΚΟΙ

ήτις δὲν ἄφηνε τόπον δι' ἄμεσον αἰσθήσιν πόνου. Ἐσυλλογίσθη τὴν μητέρα του· εἶτα, τὴν ἐρημερίδα του. Ἡ σκέψις αὐτὴ τὸν ἐπανήγαγεν εἰς τὴν συνείδησιν ὅτι εἶχεν ἐργασίαν νὰ κάμῃ· καὶ ἐν τῇ αἰφνιδίᾳ ἐξεγέρσει εἰς τὴν πραγματικότητα τοῦ παρόντος, ἠσθάνετο ὅτι τὰ γόνατά του ἦσαν τόσον αἰμαδιασμένα, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ κινήθῃ, καὶ ὅτι πόνου διέτρεχεν τὸ σῶμά του, ἄμετροι πόνου· ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπιτεινόμενοι.

Ἐκινήθη βραδέως, καὶ θὰ ἐκραυγάζεν, ἀλλ' αἱ διαπεραστικά· κραυγαὶ τοῦ ἄλγους περὶ αὐτὸν τὸν ἐκράτησαν ἐν αἰσχύνῃ. Ἡ χεὶρ του ἐσφιγγεν ἀκόμη νευρικῶς τὸ σημειωματάριον καὶ τὸ μολυβδοκόνδυλον.

Ἀνθρώποι ἐπλησίασαν μὲ φρανοὺς. Τοὺς ἐφώναξε καὶ ἤλθαν πρὸς αὐτόν, καὶ ἠλάφρωσαν τὰς κνήμας του ἀπὸ τὴν πίεσιν, ἀναμένοντες νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τῶν συντριμμάτων.

— Δὲν εἰξεύρω τί τρέχει, εἶπεν ὀδυνηρῶς, ἀλλ' εἶμαι βαρεμένος κλῆπου. Δὲν εἶμπορῶ νὰ κινηθῶ μόνος. Μὲ βοηθεῖτε :

Ἀπεκομίσθη καὶ ἀπετίθη ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους. Φιάλη τις ἐδόθη εἰς τὸ στόμα του, καὶ μὲ ὀλίγας σταγόνας ἀνέλαθε δυνάμεις.

— Ποῦ εἶμεθα ; εἶπεν. Εἶναι τηλεγραφεῖον ἐδῶ σιμά :

Εἰς τῶν ἀνδρῶν, ὅστις ἔμεινεν ἐπὶ λεπτόν πλησίον του, διὰ νὰ ἴδῃ ἂν ἐχρειάζετο τίποτε, ἀπήνητησεν.

— Εἶνε ἡ Βέντων ἐδῶ σιμά.
— Θέλω νὰ στείλω ἐν τηλεγράφημα γρήγορα. Εἶνε τῆς μεγίστης σπουδαιότητος.

— Καλόν νὰ εἶνε σύντομον. Θὰ ἔχη πολὺ δουλειὰ ἀπόψε ὁ τηλεγραφεὶστής. Ἐδῶ !

Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐφώναξε παιδιὰ τινα ἐκ τῆς παρακειμένης ἐπαύλειος.

— Παιδί μου, εἶμπορεῖς νὰ φανῆς χρήσιμος. Ἴδου ἕνα ἀνθρώπου πληγωμένον, ὅστις ἔχει ἀνάγκην νὰ στείλῃ ἐν τηλεγράφημα. Θὰ εἶνε καὶ ἄλλαι ὑπηρεσίαι, τὰς ὁποίας εἶμπορεῖς νὰ κάμῃς εἰς τὴν πόλιν. Οἱ ἄνδρες χρειάζονται ὅλοι ἐδῶ.

Ὁ παῖς, μὲ τὸ πρόσωπον λευκόν καὶ τὰ ὄμματα πρησμένα ἐκ τῆς φρίκης τῶν σικηνῶν τὰς ὁποίας περὶ αὐτόν ἐβλεπεν, ἤλθε καὶ ἔστη παρὰ τὸν Τῶμ, ὅστις ἔγραψε μετὰ δυσκολίας τὴν διεύθυνσιν, καὶ ἐσχίεν ἀπὸ τοῦ χαρτοφυλακίου του τὰ φύλλα. Ἐγχειρίζων αὐτὰ εἰς τὸν παιδα, εἶπεν :

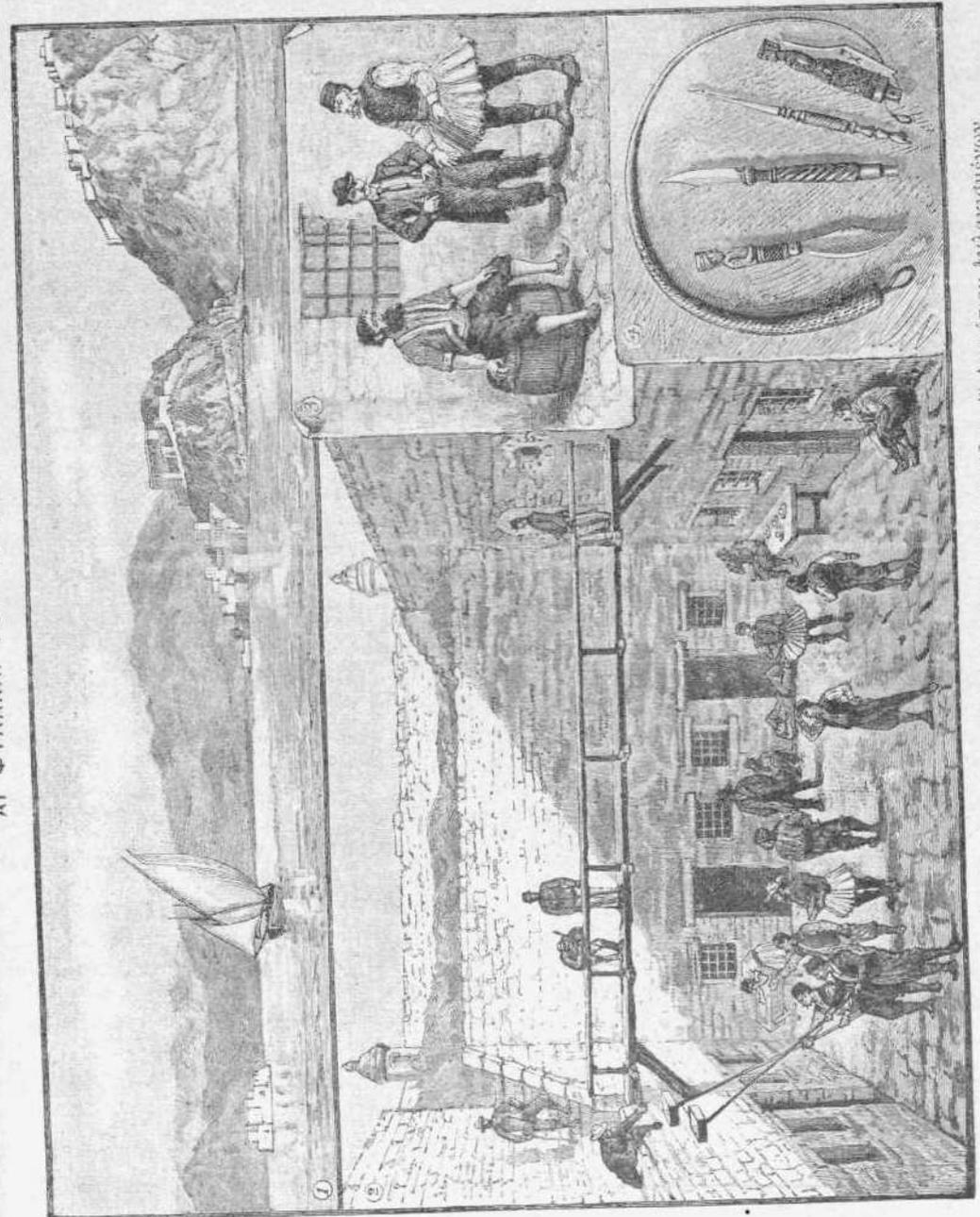
— Εἶπέ εἰς τὸν τηλεγραφεὶστὴν νὰ στείλῃ ὅσα εἶμπορεῖ ἀπὸ αὐτὰ πρὸ τῶν δύομισυ μετὰ τὰ μεσάνυκτα.

Εἶτα προσέθηκε, «περίμενε», καὶ ἔγραψεν ἐν σπουδῇ :

«Ἐκ Κρέσσωνος ἐξέρχεται 7 καὶ τέταρτον συνεχροῦσθη φορτηγὸν τραῖνον ἀρκτικῶς Βέντωνος ἀπόψε ἐννέα, καὶ κατεστράφη ὀλοτελῶς».

Ἰατρός τις ἐπλησίασε καὶ ἐστάθη νὰ ἴδῃ τὸν Χάρδην :

Αἱ Φύλακαὶ τοῦ Ναυπλίου

1) Τὸ Ν ὑπέλιον ἀπὸ τῆς θαλάσσης. 2) Ἡ φύλακὶ τοῦ Ματτίδου. 3) Δομήτιον φυλακισμένον. 4) Ἔργα φυλακισμένον.

— Μὴν ἐκτυπήσατε κακά ;

— Δὲν φαίνομαι νὰ εἶμαι κτυπημένος ἐξωτερικῶς, εἶπεν ὁ Χάρδης, ἀλλὰ δοιμὲς πόνους αἰσθάνομαι εἰς ὅλον τὸ σῶμά μου, καὶ δὲν εἰμπαρῶ νὰ σαλεύσω.

Ὁ ἰατρός, σοβαρὸς καὶ συμπονών, ἔκυψε, καὶ διὰ ταχείας, ἐπιδεξίου ἀφῆς ἐξήτασε τὸν νέον. Ἐπρόβαλεν αὐτῷ τινὰς ἐρωτήσεις καὶ ἔσεισε σύνουρος τὴν κεφαλὴν. Τὸ συμπαθὲς καὶ ἀνδρείον πρόσωπον τοῦ νέου, περιαλλές, τὸν συνεκίνησε.

Ἐν τῷ μεταξῷ, ὁ Τῶμ ἔκαμε ταχείας τινὰς ἐρωτήσεις εἰς τὸν δόκτωρα περὶ τῆς συμφορᾶς, προσθέτων αὐτὰς πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ τηλεγραφήματός του. Εἶτα εἶπεν ἡσύχως :

— Πῶς μ' εὐρίσκατε, δόκτωρ ;

— Εἰμπαρεῖτε νὰ ὑποφέρετε τὴν ἀλήθειαν ; ἠρώτησεν ὁ ἰατρός.

— Ἐννοεῖτε ὅτι πηγαίνω ; Μάλιστα, εἰμπαρῶ, τὴν ὑποφέρειω. Καὶ τελειώσω γρήγορα ;

— Πολύ γρήγορα, φοβοῦμαι.

— Δόκτωρ, τὸ ὄνομά μου εἶνε Χάρδης, Θωμᾶς Χάρδης. Εἶμαι βεπόρτερ τοῦ « Ἡμερησίου Μαγνήτου ». Ἐπέστρεφα εἰς τὴν πόλιν μὲ περιγραφὴν τῶν ἀπεργιῶν τῆς Κρέσσωνος. Πρέπει ἢ περιγραφὴ αὐτῆ νὰ εἶνε εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ « Μαγνήτου » πρὸ τῶν δύομισυ μετὰ τὰ μεσάνυκτα. Ἐδῶ ἔχω γράψαι ἀφήγησιν τοῦ συμβάντος τούτου. Μοῦ διηγήθητε σχεδὸν τὰ πάντα, ἐκτὸς τῶν ὀνομάτων τῶν νεκρῶν καὶ πληγωμένων. Αὐτὰ δὲν δύναμαι νὰ τὰ μάθω. Δόκτωρ, θὰ φροντίσετε ὥστε ἢ ἐφημερίς μου νὰ λάβῃ τὰ ὀνόματα ταῦτα ; Εἰμπαρῶ νὰ σᾶς δώσω αὐτὸ τὸ βάρος ; Δὲν θέλω ν' ἀδικήσω τὴν ἐφημερίδα μου.

Ὁ δόκτωρ Μαίης ἤξευρεν ὅτι θὰ εἶχε νύκτα ἀγωνιώδους ἐργασίας πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο ν' ἀρνηθῇ τὴν χάριν ταύτην εἰς τὸν τραυματίαν. Ἡ αἰτήσις, διὰ τοιούτων λόγων ἐκφραζομένη, ἐκ πάσχοντος προερχομένη, τόσον παράδοξος καὶ ἀλλόκοτος κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ταχέως ἐκφρομένη, ὡς παρά τινος οὐ ἢ μὲν ζωὴ εἶνε βραχεία τὸ δὲ ἔργον σπουδαιότατον, μεγάλως τὸν συνεκίνησε.

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ ἰατρός, θὰ φροντίσω νὰ γείνη.

— ὦ ! σᾶς εὐχαριστῶ, ἰατρέ, εἶπεν ὁ Χάρδης μὲ φωνὴν ἐν ἢ ὑπῆρχε χορδὴ θριάμβου' τὸ ὄνομά σας εἶνε ;

— Μαίης.

Ὁ Τῶμ ἐπρόσθεσεν ὀλίγας γραμμὰς εἰς τὸ τηλεγράφημά του.

« Ἀδυνατῶ πέμψαι κατάλογον νεκρῶν καὶ πληγωμένων. Δόκτωρ Μαίης πέμψει. Τοῦτο ὑστατον τηλεγράφημά μου. Ἀσπασθῆτε μητέρα. Ὑγιαίνετε. — Χάρδης. »

Ἐνῶ ὁ παῖς ἐλάμβανε τὸ συμπληρωθὲν τηλεγράφημα, ὁ Χάρδης εἶπεν :

— Εἰπέ τοῦ τηλεγραφοῦ ὅτι ἄφησα χρήματα εἰς χεῖρας τοῦ δόκτωρος Μαίης διὰ νὰ πληρώσῃ διὰ τὴν διαβίβασιν. Ὁ « Μαγνήτης » θὰ δώσῃ ὅ,τι ἄλλο ἀπαιτεῖται δι' αὐτὰ ὅλα.

Ὁ δόκτωρ ἐπρόσθεσε μίαν λέξιν ἐπικυρωτικὴν πρὸς τὸν παῖδα, καὶ τὸν ἐξέπεμψεν ἐν μέσῳ τοῦ σκότους.

— Ἰατρέ, θὰ εὐρητε εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν μου χρήματα ἀρκετὰ δι' ὅλα τὰ ἐξόδα. Λάθετέ το καὶ πληρώσατε ὅ,τι χρειασθῆ. Μὴ σᾶς μέλη δι' ἐμέ. Ἄλλοι ἔχουν μεγαλειτέραν ἀνάγκην ἀπὸ τὴν συνδρομὴν σας. Δὲν ἠμποροῦσα νὰ κάμω τίποτε ἄλλο τῶρα' ἐπροσπάθησα ὅ,τι ἠμπόρεσα... διὰ τὴν ἐφημερίδα μου.

Ἡ φωνὴ τοῦ Χάρδης εἶχε καταπέσει σχεδὸν εἰς ψίθυρον καὶ ἀνέπνεε μετὰ πόνου. Αἰφνης ἢ πνοὴ ἐξέλιπε καὶ διὰ μιᾶς ἔμεινε νεκρός.

Τὸ ἔργον τῆς βοήθειας τῶν τραυματιῶν καὶ τῆς ἀποκομιδῆς τῶν νεκρῶν ἐξηκολούθει περὶ τὸ σῶμα τοῦ Τῶμ, ἀφθὲν μόνον.

Ἦτο δύο μετὰ τὰ μεσάνυκτα, εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ « Μαγνήτου ». Ὁ κρότος τῶν πολυπλόκων μηχανῶν ἀνήγγελλεν ὅτι τὰ πρῶτα δοκίμια μετεδιδάσκοντο κάτω, εἰς τὸ στερεοτυπεῖον.

Ὁ τηλεγραφεὺς ἐπερίμενε παρὰ τὸ ἠλεκτρικὸν κλεῖθρόν του. Ὁ διευθύνων ἀρχισυντάκτης ἄφησε κατὰ μέρος τὸ τελευταῖον δοκίμιον τοῦ χονδροῦ χάρτου, καὶ κυττάζων διὰ τοῦ παραθύρου μετὰ τοῦ γραφεῖου του καὶ τοῦ θαλάμου τοῦ τηλεγραφοῦ, ἠρώτησε δι' εἰκοστὴν φωνὴν τὴν νύκτα ἐκείνην ἂν ἦλθε τίποτε ἀπὸ τὴν Κρέσσωνα' ἔλαβε δὲ ἀπάντησιν ἀποφατικὴν.

— Τίποτε ἀπὸ τὴν Κρέσσωνα ! ἀνέκραξε καὶ τί νὰ εἶγενεν ὁ Χάρδης ; Ἐὰν δὲν ἦτο ἔτοιμος νὰ ἔλθῃ ἀπόψε, θὰ εἶχε τηλεγραφήσει πρὸ πολλοῦ' καὶ ἂν ἦτο διὰ νὰ ἔλθῃ, θὰ ἦτο φθασμένος πρὸ πολλοῦ.

Ἀκριβῶς τότε ὁ ἐπὶ τῶν εἰδήσεων τῆς νυκτὸς πρῶτος βεπόρτερ ἔφερε τὸ ἄγγελμα ὅτι ὁ ὑφιστάμενός του τῆς νυκτερινῆς ὑπηρεσίας, εἰς τὸν γυρὸν του, εἶχε μάθει ἐν τῷ σταθμῷ Βραίναρδ καὶ Κρέσσων περὶ τινος δυστυχήματος εἰς τὸ ταχὺ τραῖνον, συμβάντος πρὸ τοῦ μεσονυκτίου.

— Στείλε ἀμέσως νὰ μάθῃς λεπτομερείας, εἶπεν ὁ διευθύνων ἀρχισυντάκτης.

— Ἐστεῖλα, ἀπήντησεν οὗτος.

— Ἐχε τὸ σύρμα ἀνοικτὸν ἕως τὸ τελευταῖον λεπτόν, διέταξεν εἶτα ὁ διευθύνων ἀρχισυντάκτης. Κάτι θὰ στείλῃ ὁ Χάρδης.

Τότε ἀκριβῶς ἦλθε τὸ σῆμα τῆς τηλεγραφικῆς διαβιβάσεως. — Ὁ τηλεγραφεὺς ἀπήντησε, καὶ ἤρχισε νὰ γράφῃ. Ὁ διευθύνων ἀρχισυντάκτης ἔκυψεν ἀπλήστως ἐπὶ τὸν ὦμον αὐτοῦ. Ἐχρονολογεῖτο ἐκ Βέντωνος. Τί σημαίνει τοῦ-

το ; Ἐφαίνετο νὰ εἶνε ἢ ἀφήγησις τοῦ Χάρδης περὶ τῶν ταρχῶν τῆς Κρέσσωνος.

Σελίδες μετὰ σελίδας ἐξῆλθον ταχέως ἐκ τῆς χεῖρός του τηλεγραφοῦ. Ἡ περιγραφὴ ἦτο ζωηρά, γραφικὴ καὶ πλήρης.

Οἱ τρεῖς δημοσιογράφοι τὴν ἀνέγνωσαν ταχέως, ἀποστέλλοντες αὐτὴν φύλλον μετὰ φύλλον εἰς τὸν στοιχειοθέτην. Τέλος ἔφθασαν εἰς τὴν ὑπογραφήν.

— Θὰ εἶνε μεγάλη ἐπιτυχία, ἐπεφώνησεν ὁ διευθύνων ἀρχισυντάκτης.

— Πιθανῶς ὁ Τῶμ ἐμποδίσθη ἀπὸ τὸ σιδηροδρομικὸν δυστύχημα, καὶ ἠναγκάσθη νὰ στείλῃ τὴν περιγραφὴν του ἀπὸ τὴν Βέντων, παρετήρησεν ὁ ἀρχιπευθὴν.

Ἄλλὰ ὁ κτύπος τοῦ ἠλεκτρικοῦ ὄργανου ἤρχισε πάλιν.

« Βέντων, 14 Ἰουλίου. — Ἐκ Κρέσσωνος ἔξρηξ 7 καὶ τέταρτον συνεκρούσθη φορτηγὸν τραῖνον ἀρκτικῶς Βέντωνος ἀπόψε ἑννέα καὶ κατεστράφη ὀλοτελῶς. »

Εἶτα εἶπετο βραχεία ἀλλὰ ζωηρὰ περιγραφὴ τοῦ αὐτυχήματος, ἀπλήστως καὶ ἐναγωνίως ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τῶν τριῶν ἀνδρῶν, τῶν ἰσταμένων πρὸς τὸν τηλεγραφετήν.

— Ἄλλη ἐπιτυχία αὐτό ! ἐπεφώνησεν ὁ ἀρ-

χισυντάκτης, καὶ ἰσταμάτησε, διότι εἶχε φθάσει ἢ τελευταία σελίς.

Ὁ τηλεγραφεὺς ἔγεινε κάτωχρος, καὶ ἡ χεὶρ του νευρικῶς ἔτρεμεν, ἀμα ἀφῆκε τὴν γραφίδα καὶ ἤγγισε τὸ κλεῖθρον. Ὁ ἀρχισυντάκτης πρῶτος ἀνέγνω τὸ φύλλον τοῦ χάρτου, μετὰ τὴν μετὰ τὴν ὑγρὰν ἀκόμη ἐπὶ τῶν γενναίων φράσεων.

« Ἀδυνατῶ πέμψαι κατάλογον νεκρῶν καὶ πληγωμένων. — Δόκτωρ Μαίης πέμψει. Τοῦτο ὑστατον τηλεγράφημά μου. Ἀσπασθῆτε μητέρα. Ὑγιαίνετε. Χάρδης. »

Ὁ διευθύνων ἀρχισυντάκτης ἄφησε τὸ φύλλον καὶ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον.

Ὁ « Μαγνήτης » τὴν πρωίαν ἐκείνην περιεῖχε δύο μακρὰ τηλεγραφήματα μεγάλως ἐφελκύσαντα τὴν προσοχήν. Παρὰ τὸ ἔθος τῆς ἐφημερίδος, ἀμφοτέρω ἔφερον ὑπογραφήν, καὶ τὸ ὑπογεγραμμένον ὄνομα ἦτο τὸ τοῦ Θωμᾶ Χάρδης.

Ὑπεράνω τοῦ τηλεγραφήματος, τοῦ διηγουμένου τὴν ἱστορίαν τῆς καταστροφῆς, πρῶτον ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεκρῶν, τὸν ὁποῖον ἐναγωνίως διεξήρχοντο τόσα ὄμματα, ἀνεγινώσκαιτο τὸ ὄνομα « Θωμᾶς Χάρδης, βεπόρτερ ».

Αὐτὸ ἦτο ὄλον' ἀλλ' ὁ κόσμος ἔμαθε μετ' οὐ πολὺ τὴν ἱστορίαν.

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ τοῦ Στίβενσον)

Α. Π.

Σ Τ Η Ν Ο Μ Ο Ρ Φ Ι Α

Λευκόπεπλη βασίλισσα, σὲ σένα εἶν' ἡ ψυχὴ μου'
Σὲ σένα, φῶς πρωτόπλαστο, θὰ δώσω τὴ ζωὴ μου'
Δάφνης κλωνάρι ἀτίμητο προσμένω νὰ μοῦ φέρῃ
Τὸ θεϊκό σου χεῖρ
Στὸν ὕπνο τὸ στερνό.

Σένα λατρεύει ὁ ποιητής, ὁ γλύπτης, ὁ ζωγράφος'
Κι' ἂν τοὺς ἀρπάξει ὁ θάνατος δὲν τοὺς κρατάει ὁ τάφος.
Ἄγέραστο κι' ἀνέσπερο τὸ ἔργο πάντα μένει
Καὶ ζοῦνε δοξασμένοι
Σ' ἀνθρώπων λογισμό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΝΟΣ

ΣΤ'. — Καρὰ Κόλ, Χαζίρ ὄλ!

Ὡς τόσο δὲν ἀργήσανε νάρθουν τὰ Χριστούγεννα. Τὰ φορέματα ποῦ μοῦ τοίμαζε τώρα καὶ δυὸ βδομάδες ἢ ἀδερφή μου εἴτανε βαλμένα κοντὰ στὸ προσκέφαλό μου, νὰ τὰ βρῶ τὴν αὐγὴ, σὰ μὲ ξυπνήσουνε νὰ μὲ πάρουνε στὴν ἐκκλησιά. Σηκωθήκαμε τρεῖς ὥρες πρὶ νὰ ξημερώσῃ. Τὸ «κόλι» ἀκόμα φώναζε ἀπὸ τὸ κάστρο, καὶ τὰ γρία λόγια του διαλαλούσανε στὸν ἀέρα: «Καρὰ Κόλ, Χαζίρ ὄλ!» Μούγκριζε τὸ κόλι σὰν ἕνα θεριὸ ποῦ ξυπνᾷ τὴ νύχτα γιὰ νὰ τρομάξῃ τὸν κόσμον. Τὸ μουγκρητὸ αὐτὸ εἴταν κ' ἀπὸ τοῦ λειονταριοῦ τρομερώτερο.

Ὅχι, δὲν εἶναι τὸ Κόλι. Θεριὸ. Εἶναι σὰν πεθαμένον, ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὸ μνημόρι, κ' ἀνεβαίνει στὴν Τάμπια, καὶ φωνάζει πὼς ἐδῶ, εἶναι ἡ Κόλαση ἢ ἀληθινή, κ' ὄχι κάτω... «Καρὰ Κόλ, Χαζίρ ὄλ!» Μὴν τοὺς χαρίζετε τίποτις αὐτοὺς τοὺς ἀμαρτωλοὺς, λέει ἡ ἄγρια φωνή... Τοὺς πρέπουνε μεγάλα καὶ φριχτὰ βράσανα. Στὸν ἄλλο κόσμον τὸση πίσσα δὲ βράζει. Ἐκεῖ βασανίζονται οἱ ψυχὲς γιὰ μικρὰ κρίματα. Ἐδῶ εἶναι ποῦ πλερώνονται οἱ μεγάλες οἱ ἀμαρτίες. Στὰ χέρια σας εἶναι δοσμένη ἡ φοβερὴ ἀγχαρεία, νὰ τοὺς τυραννῆτε τοὺς κολασμένους... Μὴν κοιμάστε, κ' ἄς εἶναι καὶ νύχτα... Ὅπου κρυφωστενάζουν οἱ κολασμένοι, ἐσεῖς—Χαζίρ ὄλ!

Αὐτὰ, κ' ἄλλα τέτοια μοῦ εἶπε πολλὲς φορὲς κατόπι τὸ Κόλι. Τώρα ἄκουγα μοναχὰ τὸ μουγκρητὸ, κ' ἀνατρίγχιζα. Ἡ μάνα μου μ' ἔντυνε, κ' ἐγὼ ἄκουγα τὸ Κόλι!

Ἀξάρνα, — Ντάχι! Χτυπᾷ καὶ τὸ σήμαντρο! Εἴτανε τὸ πρῶτο τὸ σήμαντρο. Ἀνέσανα! Σύχασε ἡ ψυχὴ μου. Νὰ ποῦ ζοῦσε καὶ κάποιος ἄλλος στὸν κόσμον ἐξῶ ἀπὸ τὸ Κόλι. Ὁ γέρος ὁ Παπᾶ Νικόδημος, ποῦ μᾶς προσκαλοῦσε νὰ πᾶμε νὰ προσκυνήσουμε τὸ Χριστὸ ποῦ γεννιέται.

Ντυθήκαμε, πήραμε τὸ φανάρι, καὶ βγήκαμ' ὄξω. Ἀπάνω στὸν οὐρανὸ λαμπρὴ ξαστεριά· κάτω στὴ γῆ, σκοτάδι μαῦρο. Περνοῦσαμε τοὺς στενοὺς δρόμους ἀμίλητοι σὰ φαντάσματα. Τὰ δόντια μου τουρτούριζαν ἀπὸ τὸ κρύο, κ' ἀπὸ τὴν κρυάδα τῆς νύχτας. Ὁ χειμῶνας συντρίφει μὲ τὸ Κόλι, νὰ μὲ τρομάξουν. Ἐστρεμα σὰν τὸ ψάρι. Ἄκουγα τὸ μουγκρητὸ καὶ περπατοῦσα βιαστικὰ καὶ μ' ἕνα ψεύτικο θάρρος. Τὸ μόνο ποῦ μὲ παρηγοροῦσε καὶ μὲ σύχαζε κάποτε, εἴτανε σὰν ἐφεγγε τὸ φανάρι ἀπάνω σὲ κανέναν τοῖχο, σὲ καμιὰ πόρτα ποῦ γνώριζα. Μοῦ φαινότανε σὰν κάποιος φίλος ἢ γνώριμος ποῦ μοῦ ἔλεγε, — ἐδῶ

εἶμαι καὶ μὴ φοβάσαι. Μιλοῦσα τότες τῆς μάνας μου καὶ τῆς ἀδερφῆς μου σὰ νὰ εἴτανε μέρα, σὰ νὰ μὴν εἶχε Κόλι στὸ Κάστρο. Γίνουμουν παλικάρι.

Ἀκόμα λίγο καὶ φτάξαμε. Περάσαμε τὴν αὐλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀνεθήκαμε τὸ νάρθηκα, μπήκαμε μέσα. Πρέπει νὰ εἶμαστε ἀπὸ τοὺς πρώτους.

Ζ'. — Στὴν ἐκκλησιά.

Ὁ παπᾶ Νικόδημος γύριζε ἀκόμα δῶ καὶ κεῖ, κ' ἔδινε προσταγὰς τοῦ Καντηλανάρτη. Δὲν ἀνεθήκαμε στὸ γυναικίτη. Πήγαμε στὴ γωνιὰ τῶν γρηθῶν, ἐκεῖ ποῦ εἶχε τώρα ἡ μακαρίτισσα τὸ στασιδι της. Σιγὰ σιγὰ ἄρχισε νὰ μαζεῦεται ὁ κόσμος. Ἦρθε κ' ὁ δάσκαλος, κ' ἔπιασε τὸ στασιδι τοῦ δεξιοῦ ψάλτη, κ' ὁ δεξὸς ὁ ψάλτης, ποῦ ἔφαλλε μοναχὸς τοῦ τίς Κεριακίς, πήγε τώρα στ' ἀριστερά. Κι ἄρχισε ἀξεμέρωτος «ὄρθρος». Τὰ τροπάρια περνοῦσαν ἀπὸ τὸ δεξιὸ παγκάρι στ' ἀριστερό, καὶ σὰν τελειωναν, τὰ ξανάρχιζαν πάλι, νὰ μαζευτῆ ὁλος ὁ κόσμος. Καλὰ τὰ ψάλλε ὁ δάσκαλος, καὶ χαιρούσουν νὰ τ' ἀκούς. Μὰ τί λέγανε, δὲν εἴτανε δικὴ μας δουλειά.

Ἐνα πρᾶμα ἔνοιωθα τότες, κ' αὐτὸ εἴταν ἡ μουσική. Τὸν ἄκουγα τὸ δάσκαλο καὶ δὲ χόρταινα. Δὲν καταλάβαινα πὼς μπορούσε ὁ γλωσσὸς ἐκεῖνος φοβεριστῆς τῶν παιδιῶν νὰ γίνεται τώρα ἄγγελος μέσα στὴν ἐκκλησιά, καὶ νὰ γλυκαίη τὸ ἴδιο τ' αὐτὶ ποῦ τραβοῦσε μὲ τὸ χέρι του τίς προσάλλες. Παρακαλοῦσα νὰ μὴν τύχῃ καὶ πάψη, καὶ δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ τέτοια παρακάλια ὁ φίλος.

Πολλὲς φορὲς μὲ συγκίνησε ὁ καταφρονημένος αὐτὸς θησαυρὸς, θησαυρὸς ὄχι φερμένος ἀπ' ἐξῶ, μήτε σκαμμένος ἀπὸ τὸ χῶμα, μόνο ποῦ ζῆ καὶ βασιλεύει μὲ χίλια τραγούδια, μοιρολόγια καὶ ψαλμωδίες. Ἄν εἶναι τὰ «ιδιόμελά» μᾶς κατεβασμένα ἀπὸ κατοστὲς χρόνια, δὲν πᾶει νὰ πῆ πὼς εἶναι καὶ πεθαμένα σὰν τὰ λόγια ποῦ ψάλλονται. Κοίταξε ὁμως δασκαλήτικη γνώση: Τὴ νεκρὴ γλῶσσα πολεμοῦμε νὰ τὴ ζωντανέψουμε, καὶ τὴ ζωντανὴ μουσικὴ νὰ τὴν πνίξουμε μέσα στὴ φράγκικη! Γιὰ νὰ γίνουμε πολιτισμένος λαὸς, ὅλα μᾶς πρέπει ν' ἀλλάξουν. Ἡ μουσικὴ μᾶς πρέπει νάρθῃ ἀπὸ τὴ Φραγκιά, κ' ἡ γλῶσσα μᾶς ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα. Σιγὰ σιγὰ θὰ μᾶς φέρνουν καὶ τίς χαρὲς μᾶς ἀπὸ τὸν Παράδεισο, καὶ τοὺς πόνους μᾶς ἀπὸ τὴν Κόλαση, καὶ σὰ δὲν ἔχουμε πιά τίποτις δικό μας, θὰ ψάλλουμε σὲ φράγκικο σκοπὸ «Εὐοῖ, εὐάν» μὲ τοὺς ἀγγέλους, καὶ «Ἴω, Ἴω» μὲ τοὺς δαιμόνους. Καὶ τότες θὰ δοξαστοῦμε, καὶ θὰ μᾶς δοῦν οἱ Φράγκοι

τί μεγάλο Ἔθνος γενήκαμε, καὶ θὰ μᾶς δώσουν τὴν Πόλη!

Ὡς τόσο ἄρχισε νὰ γλυκοχαράξῃ ὁ οὐρανός, ἄρχισαν νὰ τρέμουν καὶ νὰ λυώνουν τ' ἀστέρια, ἄρχισε νὰ λάμπῃ κ' αἱ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ» στὸν κόσμον, καὶ στάθηκε ὁ πάτερ Νικόδημος στὴ μέση τῆς ἐκκλησίας, καὶ φώναζε μὲ τὴ βροντερὴ του φωνὴ καὶ μὲ τὸ Βαγγέλιο στὸ χέρι, πὼς εἶναι βλογημένη. Ἐφρευε ὁ «ὄρθρος» ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, ἐφρευε κ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά. Στὸν οὐρανὸ ἔβγαίνε ὁ ἥλιος, στὴν ἐκκλησιά, ὁ Χριστός. Χαρὰ καὶ φῶς ἐξῶ, παρηγοριά κ' ἐλπίδα μέσα στὶς ἀπλοικὲς ἐκεῖνες καρδιὰς ποῦ εἶχαν ἀκόμα μιὰ σταλαματιὰ πίστη καὶ βλέπανε μέσα στὸ νοῦ τους τὴ φάτνη μὲ τὸ οὐράνιο Βρέφος στὴν ἀγκαλιὰ τῆς χαριτωμένης του μάνας.

Ὅσο γιὰ τὸν Πάτερ Νικόδημο, δὲ μοῦ φαίνεται νὰ εἴταν πολὺ συγκινημένος, Θεὸς συχωρέστωνε, γιατί πολὺ καλὰ τὸ θυμοῦμαι ποῦ πηγαίνοντας πρὸς τὸ Ἅγιο Βῆμα, ἐγενεψε τοῦ Καντηλανάρτη νὰ σβύσῃ ἕνα κερί ποῦ ἔσταζε στὸ μανάλι ἀπάνω.

Ἐκεῖ λοιπὸν ποῦ κοιτάζα τὴ λειτουργία, κ' ἄκουγα τοὺς ψαλτάδες, καὶ τὰ παιδιὰ ποῦ τραβοῦσαν τὸν ἴσιο (ἂν καὶ στραβὰ οἱ πιώτεροι), αὐθὶ ἡ μάνα μου καὶ μοῦ λέει: στ' αὐτὶ:

— Νὰ ἡ Λενιώ, ποῦ ἤθελες νὰ τὴ δῆς. Ἐρχεται πρὸς ἐμᾶς μὲ τὴ μάνα της. Κοντὰ μᾶς θὰ σταθοῦνε σήμερα.

Σεχνῶ ἀμέσως τίς ψαλμωδίες, καὶ γυρίζω νὰ δῶ τὴ Λενιώ.

Ἐνα κοριτσάκι κατὶ ἀψηλότερο ἀπὸ μένα, μὲ ξαθουλὰ μαλλιά, μάτια χαμηλωμένα, γελαζούμενα χεῖλη, νόστιμα ἂν καὶ φτωχικὰ φορεμένο, κ' ἐν' ἄσπρο μαντιλάκι στὸ χέρι. Ἡ μάνα της, μαγουλικωμένη καὶ μαυροφόρα, ἀκολουθοῦσε κατόπι της. Ἦρθαν καὶ στάθηκαν πλάι μᾶς. Ἄ ζωντάνευε τῆς Παναγιῆς ἡ εἰκόνα, κ' ἤρχονταν εἶσαι νὰ σταθῇ κοντὰ μου, δὲ θὰ μὲ γλυκοτρομάζε πιώτερο. Τί εἴταν αὐτὸ ποῦ μπήκε μὲς τὴν καρδιά μου, καὶ τὴν ἔκαμε τρυφερὴ σὰ βλαστάρη! Δὲν μπορούσε νὰ εἶναι ἀγάπη, πρέπει νὰ εἴταν ὁ ἀνθὸς τῆς ἀγάπης, ἕνα μοσκοδότανο, ποῦ φύτρωνε ἀπάνω στὸ μῖσος... εἶχα μπροστὰ μου μιὰ ἡρωίδα, μιὰ ψυχὴ ποῦ τὴ διάλεξε ὁ Θεὸς νὰ τὴν ἀγάσῃ ἀπὸ δέκα χρονῶ, καὶ νὰ τὴ γλυτώσῃ μ' ἕνα παράξενο θάμα. Καὶ πὼς μπορούσα νὰ μὴν τὴ λατρεύω! Ἐβλεπα πὼς εἴταν ὅλα ἀλήθεια, καὶ τῆς Ἀννούλας τὸ τραγούδι, καὶ τὰ λόγια τοῦ γέρο Βασίλη, καὶ τῆς μάνας οἱ ἱστορίες. Δὲν εἴταν ἡ Λενιώ καμιὰ Νεράιδα ἢ Βασιλοπούλα ἀπὸ κείνες ποῦ μᾶς μαγεῦσαν κοντὰ στὴ φωτιὰ τοῦ χειμῶνα. Τ'ἔβλεπα μπρός μου τὰ γαλανὰ της τὰ μάτια, τὸ λαμπερὸ μέτωπό της, καὶ τὰ ξαθουλὰ της μαλλιά.

Τέτοια πρέπει νὰ κρυφωπετοῦσαν πολλὰ μέσα

στὸ νοῦ μου, σὰ μὲ τραβῆζε ἡ Ἀννούλα νὰ μοῦ πῆ πὼς δὲ στέκουμουν ἴσια πρὸς τὰ κόνισματα. Σύπνησ' ἀπὸ τὸνειρό μου, ἀνασήκωσα τὰ μάτια μου νὰ δῶ τὴν Ἀννούλα καὶ τὴν Ἑλένη, καὶ τὴ βλέπω νὰ χαμογελᾷ καὶ κείνη κοιτάζοντας πρὸς ἐμένα. Κατάλαβα πὼς πρέπει νὰ τοὺς εἶδω ὅλη μου τὴν καρδιά. Τραβήχτηκα κοντὰ στὴ μάνα μου, καὶ προσπαθοῦσα νὰ βλέπω πρὸς τὰ κόνισματα.

Δὲν ἄργησε ἡ ἀπόλυση, τώρα ποῦ εἶχα τὴν Ἑλένη κοντὰ μου. Δὲν τὸ πιστεῦα πὼς ἦρθε ἡ ὥρα γιὰ τὸ ἀντίθωρο, καὶ πὼς γύριζε ὁ κόσμος στὰ σπῖτια του. Ἄλλος εἴταν ὁ μαχαλᾶς της, κ' ἄλλη ἡ γειτονιά της. Πῆρα τὸ δρόμο μᾶς μὲ βαρεῖα καὶ λυπημένη καρδιά.

Η'. — Πρωτοχρονιά.

Δὲ σὰς ἀφίνω, παλιὰ μου χρόνια! Θὰ σκαλίξω, θὰ ξετρύπωνω, καὶ θ' ἀραδιάζω. Ὅπου βρίσκω χαρὲς κ' ἀγάπης, πίκρες καὶ λύπες, ὄνειρα κ' ἀπελπισίες, θὰ ξετυλίγω καὶ θὰ δείχτω τὰ ταπεινά μου αὐτὰ ψυχικὰ φυλακτήρια. Ἄ δὲ σ' ἀρέσουν, πήγαίνε μπρός. Θὰ δῆς παρακίθε κ' ἄλλα. Νὰ σὲ χαρῶ ὁμως, ἀνυπόμονε πατριώτη, μὴν τὸ κάμης αὐτό. Κάλιο νὰ μπῆς στὸ περιβόλι, νὰ κοιτάξῃς τὸ δέντρο, καὶ νὰ κόψῃς ἀπὸ τὰ κλωνιά του τὸ πωρικὸ, παρὰ νὰ τὸ βρῆς εἰτοιμο κομμένο μέσα στὸ πιάτο. Δὲν ἐφαγες ποτέ σου σταφύλια μέσα στ' ἀμπέλι; Δὲν εἶχες ποτέ σου ἀμπέλι, τὸ χειμῶνα κούτσουρα ἀράδες ἀράδες, ὕστερα ν' ἀρχίξῃ νὰ πρασινίξῃ, νὰ βγάλῃ τὰ γνουδωτὰ σημάδια τῆς νιότης, νὰ πετᾷ βλαστάρια καὶ νὰ κλαδώνῃ, κατόπι ν' ἀνθίξῃ καὶ νὰ κρεμίνται τὰ χιονάτα λουλούδια των, ἔπειτα μικρὲς μικρὲς ἀγορίδες, κ' αὐτὲς νὰ μεγαλώνουν καὶ νὰ γίνονται σιγὰ σιγὰ κόκκινες ὥσπου νὰ καταντοῦνε μελάτα σταφύλια; Πές μου, δὲν ἐφαγες ποτέ σου τέτοια σταφύλια, ποῦ τὰ εἶδες νὰ μεγαλώνουν καὶ νὰ ὠριμάζουν; Χαμογελᾷς, θάρρῶ. Ἐχε λοιπὸν ὑπομονή, καὶ κατέβαινε τώρα στ' ἀμπέλι ποῦ πρασινίξει, ἴσως δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ καταλάβῃς ἀπὸ σταφύλι κατόπι.

Ποῦ νὰ ἱστορήσω μιὰ χριστουγεννιάτικη μέρα, καὶ νὰ μὴ θυμηθῶ τὴν πρωτοχρονιά ἐκεῖνου τοῦ γέρονου, ποῦ φουσκῶσε ἡ νοτιὰ σὰ δαιμονισμένη, ἡ θάλασσα φούσκωνε σὰ νὰ γύρευε νὰ μᾶς φάῃ, τὰ κεραμιδία πέφτανε σὰ χάλκι, σφύριζαν τὰ παραθύρια καὶ τὸ σφύριγμά τους ἀνεβοκατέβαινε σὰν τσιριχτὸ γυναικίς ποῦ τὴν ἔπιασαν πόνου! Τέτοια εἴταν ἡ πρωτοχρονιά ἐκεῖνη, τέτοια εἴταν κ' ἡ παραμονὴ της. Τὴν περάσαμε μοναχοί, καθὼς πάντα. Μὲ τίς γενιὲς τοῦ πατέρα μου φιλίες δὲν εἶχαμε. Φίλο καὶ συγγενὴ ἄλλον δὲν ξέραμε παρὰ τὸ γέρο Βασίλη, τὸ χρυσὸ τὸ γέρο Βασίλη. Εἴταν κ' αὐτὸς ξένος ἐδῶ. Χαροκαμένος

¹ Ἰδε σελ. 230

χρόνια και χρόνια, άλλο σπιτικό δὲν εἶχε παρὰ τὸ δικό μας.

Ἦλθε λοιπὸν τὴν παραμονὴ ἐκείνη βοδοκόκκινος, γελαστός, μὲ τὰ κεριακτικά του, μὲ τὴν ὀλόρθηα του φέσα, καὶ μὲ τὸ κάτασπρό του μουστάκι, νὰ ρίξῃ τὰ λιόφυλλα στὴ φωτιά καὶ νὰ μᾶς πῆ τὴν καλὴ μας τὴν τύχη.

Ἦ ἀδερφή μου ἡ μακαρίτισσα μπαϊνόβγαιναν καὶ συγύριζαν τὸ τραπέζι, κι ὁ γέρος μὲ κρατούσε καθισμένο στὰ γόνατά του καὶ μού τραγουδοῦσε. Θαρρῶ πῶς τ' ἀκούγω ἀκόμα τὰ πονεμένα τραγούδια του. Ἄς μπορούσε νὰ περάσῃ μιὰ μικρὴ χάρη τους σ' αὐτὲς τίς φυλλάδες, νὰ ποῦμε πῶς ζῆ ἀκόμα ὁ γέρο Βασίλης :

Καὶ τραγουδώντας ἦρθε ἡ βασιλόπηττα. Τὴ βάλανε στὴ μέση τοῦ τραπέζιου. Πῆρε ἡ μακαρίτισσα τὸ μαχαίρι κι ἄρχισε νὰ κόβῃ τίς μερίδες : Τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγιάς, τ' ἄη Βασίλη, ὅλης τῆς φαμελιάς, τῶν φτωγῶν, κ' ὕστερα στάθλασε ἕμενε μιὰ μερίδα ἀκόμα.

- Τίνος νὰ τὴν ποῦμε αὐτή ;
- Τῆς Λενιώς, φωνάζω ἐγώ.

Καὶ γέλασαν ὅλοι, καὶ τὴν εἶπαν τῆς Λενιώς τὴ μερίδα ἐκείνη. Ἐπειτα ζητήσαμε τὸν ἀσημένιο παρᾶ. Καὶ βρέθηκε ὁ παρᾶς στὴ μερίδα τοῦ γέρου. Ὁ καημένος λυπήθηκε ποῦ δὲ βγήκε σὲ μᾶς, κ' ἤθελε καὶ καλὰ νὰ τὸν χῶσῃ σὲ μιὰ δική μας μερίδα.

Κ' ὕστερα ὕστερα χύσαμε καὶ τὸ μέλι στὴν πήττα καὶ φάγαμε. Καὶ σὰ φάγαμε, καθήσαμε κοντὰ στὴ γωνιά, καὶ ρίχταμε τὰ λιόφυλλα στὴ φωτιά, νὰ πηθῆξουν καὶ νὰ μᾶς ποῦν τὴν καλὴ μας τὴ μοῖρα. Καὶ σὰν ἔγεινε κι αὐτό, γλεντίσαμε μὲ τὰ λόγια, μὲ τὸ παιχνίδι, καὶ μὲ τὸ τραγούδι τ' ἄη Βασίλη. Ἡ νοτιὰ σφύριζ' ἐξω φρενιασμένη, καὶ μεῖς τραγουδοῦσαμε. Κ' ἔτσι ἀποκοιμήθηκα, καὶ σὰν ζύπνησα, χτυποῦσε τὸ σήμαντρο τῆς πρωτοχρονιάς.

Τὴ θυμοῦμαι πολὺ καλὰ τὴ χαρουμένη κείνη μέρα. Τί : φοβάσαι μὴν τύχη καὶ τὴν ἱστορήσω ; Μὴν τύχη καὶ πῶ τί φάγαμε κ' ἤπιαμε, πόσοι ἦρθαν νὰ μᾶς τραγουδήσουν τὸν ἄη Βασίλη, πόσα ρόδια κατεβάσαμε ἀπὸ τὸ ράφι, πόσα γλυκὰ βγάλαμε ἀπάνω στοῦ δίσκου ; Καλὰ, ἄς σοῦ κάμω αὐτὴ τὴ χάρη, κι ἄς μὴ σοῦ τὰ πῶ. Νάρθης ὁμως μαζί μου νὰ πάμε κάτω στοῦ δρόμο τῆς σκάλας, ἐκεῖ κοντὰ στοῦ γκρεμνοῦ, ποῦ πῆγα μαζί μὲ τὸ γέρο τ' ἀπομεσήμερο, νὰ δῶ τὸ κακὸ ποῦ ἔγεινε μέσα στὴ θάλασσα. Ὅλο τὸ χωριὸ εἶταν ἐκεῖ μαζεμένο καὶ κοίταζε. Τί νὰ κοίταζε ! Τ' ἀγριεμένα τὰ κύματα ; Τὰ θλωμένα βουνὰ ἀντικρῶ ; Τίς μπόρες ποῦ ἀρμενίζανε μακριὰ κ' ἔδεναν τὴ θάλασσα μὲ τὸν οὐρανὸ ; Κανέν' ἀπὸ αὐτὰ δὲν κοίταζαν. Τὰ μάτια τους εἶταν ἀπάνω σὲ δυὸ κατάρτια ποῦ στεκότανε μισογεμμένα ἀπάνω στὰ κύματα, μ' ἀνοιγμένα πανιά. Ἡ γολέττα, ἡ

ἄγκουρά της, τ' ἀμπάρια της, εἶταν ὄλ' ἀποκάτω. Τὰ εἶχε καταπιωμένα ἡ ἀχόρταγη θάλασσα. Εἶταν κι ὁ Καπετὰν Μουσταφᾶς ἐκεῖ κάτω. Κ' οἱ ναῦτες του, κ' οἱ βλαστημιές τους, ὅλα πνιγμένα. Μόνο ποῦ εἶτανε βῆχ' τὰ νερά, κ' ἔμειναν τὰ κατάρτια ἀπ' ἐξω, καὶ τᾶδερνε ὁ ἀνεμος καὶ τοὺς σάλευε τὴ μνημοῦρι τους. Ὡς καὶ νεκροὺς δὲν τοὺς ἄφρινε ἡ φουρτούνα.

Σὰ μεγάλωσα, καὶ συλλογιόμουν ἐκεῖνο τὸ περισταστικό, ἔλεγα, ἴσως κάτι ἤθελε νὰ μᾶς πῆ ὁ Ἄη Βασίλης ἐκείνη τὴ μέρα.

Μὰ σὰ γέρασα, εἶπα κρῖμα στὸν καημένο τὸν Καπετὰν Μουσταφᾶ, δὲν εἶτανε σημάδι τοῦ Ἄη Βασίλη, εἶταν ἡ κακὴ του ἡ τύχη καὶ πνίγηκε Κρῖμα στὸν Καπετὰν Μουσταφᾶ !

[Ἐπιτετα συνέχεια]

ΜΙΚΡΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

Κρισις

Ὅταν ὁ Βολταῖρος ἔμαθε περὶ τινος φίλου του τὸν ὅποιον ἐπῆνε δημοσίᾳ, ὅτι αὐτὸς ἀπεναντίας τὸν ἐκακολόγει, εἶπε χωρὶς νὰ ταραχθῆ διόλου :

— Πιθανὸν ν' ἀπατωμέθα καὶ οἱ δύο· δι' αὐτό, φαίνεται, καὶ ὁ κόσμος δὲν μᾶς πολυπιστεῖται.

Ἡ ἔτοιμος αὐτῆ, ἡ φυσικὴ καὶ μεσοτότῃ εὐφυολογία χαριέντως στιχουργημένη — ἰδοὺ τὸ ἐπιγράμμα τοῦ ὁποῖου ἐζητήθη ἡ μετάφρασις. Οἱ τόσοι ἐνδοκασμοὶ καὶ οἱ συλλογισμοὶ τοῦ Κ ρ α ν ὶ ω ν ο ς (Ἀθηνῶν) μᾶς φαίνονται παρακεκινδυνευμένοι, ἀστοχωτάτῃ δὲ ἡ ἐπινοιά του, καθὼς καὶ τῆς Π ρ α ξ ἰ ν ὸ η ς (Κωνσταντινουπόλεως) νὰ τὸ μεταβῆ εἰς ἐρωτικὸν καὶ νὰ περιορίσῃ—ἔχι μάλιστα διὰ στίχων ἀφόγων — τὴν ἀρκετὰ εὐρεῖαν ἐννοιάν του. Ἀπεναντίας νομίζομεν ὅτι ἔπρεπε ὅπως εἶνε νὰ μείνῃ σκοτεινὸν καὶ νὰ ὑπονοηθῆ περισσότερο ὡς πρὸς φίλον ἀπευθυνόμενον, ἐκ τοῦ εἶδους τοῦ φίλου τοῦ Βολταῖρου, φίλου ἐκ τῶν σημερινῶν, παιγνιώδες μὲν ἀλλὰ δηκτικὸν καὶ σατυρικὸν κατὰ βάθος στιχοῦργημα. Ἡ διὰ παιγνιώδους φράσεως ἀπόδοσις τοῦ τοιούτου βάθους ἦτο τὸ δυσκολώτερον πρόβλημα διὰ τοὺς μεταφραστάς, ἐκ τῆς ἐκατοντάδος τῶν ὁποίων ὁμολογοῦμεν ὅτι ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην οὐδεὶς μᾶς ἠύχαρίστησεν. Ὁ μόνος ὁ ὅποιος ἐπλησίασεν εἶνε ὁ ἐκ Κων)πόλεως Ibis τοῦ ὁποίου ἡ ἐλευθέρα μετάφρασις ἐνέχει τι τὸ φαιδρὸν καὶ συγχρόνως ἐγγικτικόν :

Σ' ὄλους κακὸ γιὰ μένα λῆς ποῦ λέγω τὸ καλὸ σου. Μὰ καὶ τῶν δυὸ μας οἱ ψευτιές κολλοῦνε, 'στὸ Θεὸ σου ;

Ἐκτὸς ἐάν εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν πρέπη νὰ κατατάξωμεν καὶ τὸν ἐκ Κρήτης κ. Ἡρ. Νιωτάκη, τοῦ ὁποίου τὸ ἀπειρότεχρον τετραστίχον ἐνέχει κάτι ἐκ τῆς πρωτοτύπου χάριτος ἐν τῇ κατασκευῇ, καὶ τὴν μνημονευθεῖσαν Π ρ α ξ ἰ ν ὸ η ν, τῆς ὁποίας ἰδοὺ πόσον περιέργως εἶνε ἡ μετάφρασις :

Ὅπου σταθῆς κ' ὅπου βρεθῆς, Κυρὰ μου, μὲ κακολογεῖς, Για σένα ἐγὼ ὅπου βρεθῶ λέγω καλὸ κάθε λογῆς. Μὰ τί τὰ θέλεις ! καὶ τοὺς δυὸ, νὰ σοῦ τὸ πῶ κοντολογῆς Δὲν μᾶς πιστεύουν πούθενά κι' ἀδικίως μὴν πολυλογῆς !

Ἄλλ' ἀφ' οὗ διὰ λόγους προφανεῖς δὲν ἠμποροῦμεν ν' ἀπονεύμωμεν εἰς κανένα ἐξ αὐτῶν τὸ βραβεῖον, ἐρχόμεθα τὴν εἰς ἄλλην κατηγορίαν, εἰς τὰς μεταφράσεις δηλαδή τῶν ὁποίων δὲν εἶνε ἴσως τόσον ἐμφανῆς ἡ σύλληψις τῆς βαυτείας ἐννοίας, ἀλλ' εἶνε τεχνικωτέρα καὶ εὐπροσωποτέρα ἡ μορφή καὶ πιστοτέρα ἡ ἔμμετρος φράσις. Ἄλλ' ἔχι ὅμως πρὶν ρίψωμεν ἐν βλέμμα τελευταῖον εἰς τὴν πρὸς τ' ἀριστερὰ μας στοιβάδα τῶν ἀποδλήτων, τὰ ὅποια δυστυχῶς ἀποτελοῦν ἀρκετὰ ἰσχυρὰν πλειοψηφίαν... Τὰ περισσότερα ἐξ αὐτῶν εἶνε στιχουργημένα εἰς τὴν γλώσσαν τῶν λογικωτάτων. Ἐν τούτοις εἰς τὰ καθαρεύοντα αὐτὰ νάματα εἰμποροῦμεν ν' ἀλιεῦσωμεν βαρυτίμους μαργαρίτας :

Ἐν ἧ ἐγὼ ἀπανταχοῦ σὲ λούω μὲ ἐπαίνους

Ἄλλὰ φεῦ πιστὸς τοῖς ἄλλοις οὔτε σὺ 'σαι οὔτ' ἐγώ.

Ἡ ἡμετέρα δὲ δυστυχία Ἐἴν' ἀμφοτέρων ἡ ἀπιστία

Νὰ ἀπιστοῦν ἐνὶ καὶ τ' ἄλλῳ.

Ἄλλ' ὅδε ὁποία δυστυχία ἡ ἡμετέρα. Δὲν μᾶς πιστεύουν οὔτε τὸν ἕνα οὔτε τὴν ἑτέρα.

Καὶ τὴν δεξιὰ. Τὰ δόκιμα στιχουργήματα τῆς μειοψηφίας εἶνε σχεδὸν ἰσόπαλα. Ἐπὶ πολὺ ἐσταθμίσαμεν τὰ λεπτὰ τῶν ἐλαττώματα καὶ τὰ λεπτὰ τῶν προτερημάτων, ἕως οὗ διακρίνομεν τὸ σχετικῶς καλλίτερον. Περισσότερ' ἀπὸ δέκα π. χ. ἔχουν τοὺς δύο πρώτους στίχους κοινούς ὡς ἐξῆς :

Ὅπου σταθῆς κ' ὅπου βρεθῆς σὺ λῆς κακὸ γιὰ μένα Ὅπου σταθῶ κ' ὅπου βρεθῶ λέω καλὸ γιὰ σένα.

πολλὰ δὲ ἀκόμη καὶ τὸν τέταρτον :

Γιατί ὁ κόσμος οὔτε σὲ πιστεῖται οὔτ' ἐμένα.

Μετὰ τοῦτο φαντάζεται πλέον κανεὶς μὲ τί μικροσκόπιον ἐδέησε νὰ τὰ ἐξετάσουν οἱ κριταί. Ἐν τούτοις νομίζομεν ὅτι δὲν ἠτόχησαν προτιμησάντες ἐξ ὄλων αὐτῶν τῶν εὐφήμων μνείας ἀξίων (Λ ἄ κ η, Ἀ ρ ἰ σ τ ο μ ἔ ν ο υ ς, Θ. Μ ε τ ἄ ξ ἄ, Α ὕ λ ο ὕ, Ἀ μ α ρ υ λ λ ἰ δ ο ς, Ὁ λ γ α ς, Δ ο μ ἰ ν ἰ κ ο υ κτλ. κτλ.) δύο μόνον, τὸ τοῦ Ἀ γ α π ἰ ο υ ἀρκετὰ καλόν :

Ὅπου σταθῆς κ' ὅπου βρεθῆς σὺ λῆς κακὸ γιὰ μένα, ὅπου σταθῶ κ' ὅπου βρεθῶ λέω καλὸ γιὰ σένα. Μὰ τίρα τὶ δυστύχημα καὶ τί κακὸ μεγάλο Μῆτε τὸν ἕνα πιστέψαν μὰ μῆτε καὶ τὸν ἄλλο

καὶ τὸ τοῦ ἐκ Κεφαλληνίας I. Α :

Σὺ λῆς εἰς ὄλους κακὰ γιὰ μένα Κ' ἐγὼ εἰς ὄλους καλὰ γιὰ σένα. Μὰ καὶ στοὺς δυὸ μας, τί δυστυχία ! Δὲν δίδει ὁ κόσμος πίστι καμμία.

εἰς τὸ ὅποιον καὶ θὰ ἀπενέμομεν τὸ βραβεῖον ὡς ἀνώτερον προφανῶς, μὴ ἔχον τίποτε τὸ περιττόν, ὅσον πρέπει πιστὸν καὶ ὅσον πρέπει ἐλευθέρον, ἐλέγγχον δὲ ἀρκετὴν δεξιότητα εἰς τὴν ἐπίνοιαν τοῦ τρίτου στίχου μάλιστα, ὁ ὅποιος ὑπῆρξεν ὁ σκόπελος τῶν περισσοτέρων, ἀν δὲν ὑπῆρχε καὶ τὸ τοῦ Ἀθηναίου Φ ω ν ο γ ρ ἄ φ ο ὕχι μὲν τόσον βουλικῶς πιστόν, ἀλλ' ὑπερτεροῦν κατὰ τὴν χάριν καὶ τὴν δημοδῶς ἐπιγρομμιατικὴν διατύπωσιν τοῦ νοήματος, καὶ τὴν στιχουργικὴν ἐντέλειαν πάντα τὰ ἀποσταλέντα :

Ἐσὺ λῆς κακὸ γιὰ μένα Κ' ἐγὼ λέω καλὸ γιὰ σένα Πᾶν τὰ λόγια μας χαμμένα, Δὲν πιστεύουνε κανένα.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο κρίνεται καὶ ὑφ' ἡμῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἑ σ τ ἰ α ς βεβαίως ἄξιον βραβεύσεως.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν τῷ βουλευτηρίῳ εἰς βουλευτῆς παρατηρεῖ ὅτι ὁ πῖλος τὸν ὅποιον ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς δὲν εἶνε ἰδικός του.

— Αὐτὸς ποῦ κατὰ λάθος μου πῆρε τὸ καπέλο θὰ ἦτονε κανένας βλάξ.

— Βεβαίως γιὰ νὰ μὴ τὸ καταλάβῃ θὰ εἶχε τὸ ἴδιο κεφάλι μὲ τὸ δικό σας.

Ὁ κ. Π. ἐπισκέπτεται τὸν κ. Τ. γνωστὸν ἐπὶ φιλαργυρία.

Ὁ κ ὀ ρ ἰ ο ς Τ. — Καπνίζετε κύριε Π ;

• Ὁ κ ὀ ρ ἰ ο ς Π. — Μάλιστα εὐχαρίστως, λέγει ἀπορῶν ἐπὶ τῇ προσδοκωμένῃ προσφορᾷ τοῦ σιγᾶρου.

Ὁ κ ὀ ρ ἰ ο ς Τ. κτυπῶν τὰς χεῖρας : — Γιάννη, φέρε τὰ σπύρτα εἰς τὸν κύριον Π !

Ὁ μικρὸς Μίκις παραπονεῖται εἰς τὸν πατέρα του ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ σχολεῖον διότι ἕνα μεγάλο καρφὶ τοῦ ὑποδήματός του τοῦ προξενεῖ ἰσχυροὺς πόνους.

Π α τ ἦ ρ. — Ποῦ εἶνε ; γιὰ νὰ ἰδῶ.

Μ ἰ κ ἰ ο ς. Ἐξάγων τὸ ἐν ὑπάδημα — Νά !

Π α τ ἦ ρ. — Μὰ ἐγὼ δὲ βλέπω τίποτε.

Μ ἰ κ ἰ ο ς. — Τότε θὰ εἶνε 'στὸ ἄλλο τὸ πόδι.

Ἐκ τοῦ προλόγου ποιήματος :

«Τὸ ποιῆμα, ὁμολογοῦμεν, ἐγένετο ὑπὲρ τὸ δέον μακρόν, ἀλλὰ δὲν εἴχομεν καίρῳ νὰ τὸ συντάμωμεν...»

— Τί φωνάζεις εἶνε ἐπάνω 'στὸ σπῆτι, Γιάννη ;

— Μὰ δὲν μπορῶ κ' ἐγὼ νὰ καταλάβω ! ἢ τὰ σκυλιὰ οὐρλιάζουνε ἢ τραγουδεῖ ἡ κυρία !...

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Ὁ Φιλολογικός Σύλλογος Παρισσῶς ἐώρτασεν ἐπὶ τριήμερον τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα τὴν εικοσιπενταετηρίδα του ὡς εἴης: Τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν τὸ πρῶτ' ἐτελέσθη δοξολογία ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ εἶτα ἀπηγγέλη ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Συλλόγου ὁ πανηγυρικός ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. Λάμπρου, τὴν δ' ἐσπέραν ἐγένετο καλλιτεχνικὴ ἑσπερίς καθ' ἣν ἀπηγγέλειαν σίχους των οἱ κ. κ. Παλαμάς, Σουρῆς, Πολέμης, Μάνος καὶ Ξένος καὶ ἐξετελέσθησαν διάφορα μουσικὰ τεμαχία τὴν δευτέραν ἡμέραν τὸ πρῶτ' ἀνῆλθον τὰ μέλη καὶ οἱ κεκλημένοι εἰς τὴν Ἀκρόπολιν καὶ περιειργάσθησαν τὰς ἀρχαιότητας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν των κ. κ. Ν. Γ. Πολίτου καὶ Σοφοῦλη, τὴν δ' ἐσπέραν παρεκάθησαν εἰς ἐπίσημον δείπνον ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου, ὅπου ἐτίμησαν ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος μετὰ των βασιλοπαίδων Γεωργίου καὶ Νικολάου, οἱ ὑπουργοὶ καὶ ὁ πρέσβυς τῆς Σερβίας κ. Γεώργεβιτς.

Κατὰ τὸ δείπνον ὑπὲρ των Βασιλέων καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας προέβη ὁ πρέσβυς τοῦ Συλλόγου, ἀπήντησε δὲ ἐγενεθεις διὰ τῆς ἐπομένης προπόσεως ὁ Διάδοχος.

«Κύριοι!

Σὰς εὐχαριστῶ ἐν ὀνόματι τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως διὰ τὸν ἐνθουσιασμόν μετ' οὗ ὑπεδέχθητε τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ πρόπῃσιν τοῦ κ. Προέδρου τοῦ Συλλόγου.

Ἡ Α. Μ. μ' ἐπεφόρτισεν ἐπίσης νὰ σὰς ἐκφράσω τὴν τλήρη ἐπιδοκιμασίαν αὐτοῦ διὰ τὴν πορείαν, ἣν ἀκολουθεῖ ὁ Σύλλογος «Παρισσῶς» καὶ τὰς εὐχὰς Του, ὅπως ἐξικουθήσῃ εὐδοκίμως πρὸς τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας.

Ἡκούταμεν γὰρ παρὰ τοῦ κ. Λάμπρου, πῶς συνεστήθη, γένησε καὶ ἀνεπτύχθη ὁ σύλλογος, τὴν εικοσιπενταετηρίδα τοῦ ὁποίου ἐορτάζομεν. Ἡ ἱστορία του αὐτῆ περ ποιεῖ τιμὴν εἰς αὐτὸν καὶ ἀποτελεῖ ἀξιωματικὸν παράδειγμα. Διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῆς ἐργασίας των ἰδρυτῶν του, ὑπὸ τὴν προεδρείαν καὶ τὴν ὁδηγίαν ἀνδρῶν σοφῶν καὶ πεπειραμένων, κατώρθωσεν, ἐκ σκοτεινῆς ὄλης ἀρχῆς, νὰ φθάσῃ εἰς τὴν περιωπὴν τὴν ὅποιαν κατέχει σήμερον ἐν αὐτῇ συγκλητρούται ὅ, τι ἐκλεκτὸν ἐμπειρίῃς ἢ Ἑλλάς ὑπὸ ἑποψίαν ἐπιστημονικῆν. Ἀλλὰ δὲν δίδει τὴν ὄψην μόνον εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἐφαρμογὴν πολλῶν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, δὲν ζητεῖ ν' ἀναπτύξῃ μόνον διανοητικῶς τὴν κοινωνίαν παραχωρῶν ἐλευθέρως τὸ βῆμά του εἰς πᾶσαν ἐπιστημότητα, ἀλλ' ἀπείκει καὶ τὴν πρώτην των χριστιανικῶν ἀρετῶν, τὴν φιλανθρωπίαν. Τοὺς ἀπόρους παῖδας περισυλλέγει ἀπὸ τὰς ὁδοῦς καὶ τὰς πλατείας, τοὺς ἐνδύει, καὶ διὰ τῆς σχολῆς του τοὺς καθιστᾷ ἀρετῆτους πολίτας τῆς Πατρίδος, ἀποσπῶν αὐτοὺς τοῦ βορδούρου καὶ σάβων ἐκ τῆς ἀμαθσίας καὶ τῆς φαυλότητος, εἰς ἃς θὰ ἐπιπτον βέβαια θύματα.

Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν, κύριοι, νὰ πῆτε μετ' ἐμοῦ ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρισσῶς».

Τὴν τρίτην ἡμέραν τὰ μέλη μετέβησαν εἰς Λαύριον καὶ διημερεύσαν ἐκεῖ, ἐπανῆλθον δὲ τὴν ἐσπέραν ἐν σώματι ἀκολουθούτων καὶ των ἀπόρων παίδων καὶ διέτρεξαν τὴν πόλιν ἐν λαμπρῶν φρονίᾳ.

Θεατρικά

Ἐξακολουθοῦσι μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας αἱ παραστάσεις τῆς διακεκριμένης Ἑλληνίδος ἠθοποιῆς κυρίας Παρασκευοπούλου ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Κοινοφθίας. Παραστάθη ἤδη ἡ *Λουκρητία Βοργία*, ἡ *Γαλιάρια* καὶ ὁ *Μάκβεθ*.

— Ὁ Πανελληνικός θίασος μετέβη εἰς Σύρον ὅπου δίδει σίρην παραστάσεων πρωταγωνιστοῦντος πάντοτε τοῦ ἐξόχου κωμικοῦ κ. Παντοπούλου.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Αὔξεισις τῆς κόμης καὶ φαλακρότης

Παρέτηρήθη ὅτι διαίτα συνισταμένη ἐξ ἀφθόνου ἀλεύρου, βρώμης καὶ ὀπτοῦ ἄρτου συντείνει ἐπισηθῶς εἰς τὴν αὔξησιν τῆς κόμης. Αἱ φυλαὶ των ἀνθρώπων αἰτίνες καταναλίσκουσι τὸ πλείστον κρέας εἶνε αἱ θασυτριχώταται καὶ ἀφ' ἑτέρου εἶνε γνωστὸν εἰς τοὺς ζωολογικοὺς κήπους ὅτι των σαρκοφάγων θηλαστικῶν, των πτηνῶν καὶ ὄφειων αἱ τρίχες, τὰ πτερὰ καὶ τὸ δέρμα εἶνε εἰς κακὴν κατάστασιν ὅταν δὲν τρέφονται μετ' ἀδελφῆ ζῆλα καὶ δὲν εἰσίσκονται εἰς τὰ περιττώματα αὐτῶν τὸ δέρμα τοῦ θύματος εἰς χονδρὴν κατάστασιν. Εἶνε δὲ καὶ ἀποδεδειγμένον, ὅτι πολλὰ μονομερῆ διαίτα π. χ. τυρός, γίνεται εἰς τοὺς κύνας αἰτίον ἀπωλείας των τρίχων. Εἰς πυρετώδεις ἀσθενείας προξενεῖ διαρκὴς τροφή μὴ περιέχουσα ἄζωτον, ἀπώλειαν των τρίχων. Παρετηρήθη προσαίτι ὅτι πάντοτε, ἢ γρηῃσι ἀλοφῶν καθ' ὕδατων καταστρέφει τὰς τρίχας καὶ ὅτι ψυχρὰ ἢ γλυκὰ ἁλατούχα λουτρά μετ' ἰσχυρᾶς τριβῆς τοῦ σώματος ἀναγκάζουσι τὰς τρίχας τοῦ πάσχοντος μέρους εἰς ἰσχυροτέραν ἐνέργειαν. Ἐκτός τούτου συντενοῖσιν εἰς τὴν φαλακρότητα τὰ ἐνεκὰ τῆς χρήσεως ἀλοφῶν ἀπαιτούμενα λουτρά.

ΓΡΑΦΟΛΟΓΙΑ

Χονδροειδῆς γραφὴ

Χονδροειδῆς γραφὴ λέγεται ἐκείνη τῆς ὁποίας τὰ γράμματα εἴτε ὁλόκληρα εἴτε ἐν μέρει εἶνε χονδροειδῶς χαραγμένα ὡς νὰ ἔσπασεν ἡ γραφὴ ἥτις τὰ ἐχάρασσε.

Ἡ χονδροειδῆς γραφὴ ἐν γένει μαρτυρεῖ ἀνθρώπων ὑποδουλωμένων εἰς τὰ πύθη, ὁ δὲ γραφολόγος ἀποδίδει εἰς τὸν αὐτῷ γράφοντα: *Χορευτικὴν θυμῶδη, σιληρότητα, βιασιότητα, φιληδονίαν, δειλίαν, λαίμαργίαν, τάσιν πρὸς τὸ ἐγκλημα.*

ΓΡΑΦΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἡ Ἑλλάς προ ἑκατὸν ἐτῶν

Ἀρκάδες αἰγοβοσκοί

Ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἄλλαι προσεγῶς δημοσιευθησόμεναι ἐλήφθησαν ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ Otto Magnus καὶ εἶνε πιστόταται ἐκ τοῦ ζωντανοῦ ἀπεικονίσεις σκηνῶν τοῦ ἑλληνικοῦ βίου κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας.

ΠΑΙΓΝΙΑ

Πρόχειρος κώδων

Λάβετε φιάλην οἴνου κοινῆν, δέσχετε τὴν διὰ νήματος ποτισμένου οἰνόπνευμα καὶ ἀνάψατε τὸ νῆμα, ὡς φαίνεται εἰς τὴν εἰκόνα (σχ. ΑΒ). Ἡ φιάλη τότε θὰ κοπῆ κωνοκώτῃτα. Φραζετὲ τὴν μετ' ἑλλόν, κρεμάσατε διὰ κλωστής σφαιρίδιον ἐντὸς καὶ θὰ ἔχετε πρόχειρον κώδωνα.

